

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK
1993. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉSE
ÉS 1994. ÉVI PROGRAMJA**

BUDAPEST

1994

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA ÉVI JELENTÉSEI

14.

Az osztályvezetői beszámolók alapján összeállította:

Fekete Gézáne

ISSN 0230-7545

TARTALOMJEGYZÉK

KORLÁTOZÁS ÉS FEJLESZTÉS: ÖSSZEFOGLALÓ AZ 1993. ÉVRŐL ÉS ELŐRETEKINTÉS 1994-RE	5
I. A KÖNYVTÁR IGAZGATÁSA, SZERVEZETE, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA	7
1. Igazgatás, szervezet	7
2. Létszám	10
3. Végzettség, szakképzettség	11
4. Bérezés, jutalmazás	11
II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE	11
1. Évi gyarapodás, állomány 1993. dec. 31-én	14
2. Gyarapodás szakok szerint	14
3. Gyarapodás eredete	15
4. Gyarapodás módja	15
5. Nemzetközi kiadványcsere forgalom	16
6. Cserekapcsolatok	16
III. KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS	17
IV. FELDOLGOZÁS, KATALÓGUSÉPÍTÉS	18
1. Címleírás, osztályozás	19
2. Katalógusépités	20
V. OLVASÓSZOLGÁLAT	20
1. Könyvtár használói (fő)	21
2. Használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása	21
3. Központi Olvasószolgálat használóinak megoszlása a használat módja szerint	22
4. Szolgáltatási alkalmak	23
5. Állományhasználat	23
6. Könyvtárközi kölcsönzés	24
VI. RAKTÁROZÁS, ÁLLOMÁNYVÉDELEM	24
1. Raktározás	24
2. Állományvédelem	24
3. Kötészet	24
VII. INFORMÁCIÓELLÁTÁS	25
1. Számítógépes szakirodalmi információ, SCI előfizetők száma és a szolgáltatás típusai	26
2. SCI szolgáltatások előfizetési árai	27
3. SCI előfizetők főhatóság szerinti megoszlása	28
4. CD-ROM adatbázisokból történt szolgáltatások	28
5. CD-ROM bemutatók, tájékoztatók	29
6. Kutatásszervezési dokumentáció	29
VIII. HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI SZOLGÁLAT	29
1. Állomány, állománygyarapodás	30
2. Tagkönyvtárak állomány nagyság szerinti megoszlásban: állománygyarapításra fordított összeg, személyi ellátottság	31

3. Nemzetközi kiadványcsere	33
4. Olvasó- és állományforgalom	34
5. Könyvtári kölcsönzés	34
6. Személyi ellátottság	34
IX. AKADÉMIAI LEVÉLTÁR	35
X. REPROGRÁFIA	35
1. Fototechnikai szolgáltatások	35
2. Xerox gyorsmásolat	36
XI. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKÉRTŐI MUNKA	36
1. Kutatási programok	37
2. Egyéni kutatások	38
3. Munkatársak publikációi, előadásai	38
4. Munkatársak tagsága, testületi tevékenysége	46
XII. KIADVÁNYTEVÉKENYSÉG	51
1. Kiadványok bibliográfiája, nyomdai teljesítmény	51
2. 1993-ban megjelent kiadványismertetések	52
XIII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	53
1. Együttműködési programok	53
2. Külföldi tagságok	54
3. Hagyományos könyvtári tevékenység – nemzetközi együttműködés	54
4. Külföldi kiküldetések, tanulmányutak	54
5. Külföldi látogatók	57
XIV. ALAPÍTVÁNY	58
XV. KÖNYVTÁR ÉS PROPAGANDA	58
1. A Könyvtárról megjelent cikkek, tudósítások, hivatkozások	59
XVI. GAZDÁLKODÁS	61
1. Költségvetési beszámoló	61
2. 1993. évi pénzügyi elszámolás feladatok szerint (ezer forintban)	63

* * *

Megjegyzés

Az 1993. évi jelentésben – hasonlóan az előző évihez – a szöveges rész rövid, összefoglaló jellegű, a szöveges részt közvetlenül követik a témához tartozó statisztikai táblázatok és a különböző felsorolások. Az osztályvezetők által adott eredeti osztályjelentések kötet formában az MTAK Igazgatóságán lesz hozzáférhető. Míg a sokszorosított jelentés a könyvtári munkafolyamatok szerint tárgyalja az intézmény munkáját, addig a bekötött, kéziratban maradt jelentés osztályonként, részletekre is kiterjedően ad számot az egyes részlegek tevékenységéről.

Az állományhasználat eddigi statisztikai gyakorlata félreértésre adott alkalmat, nem tükrözte a tényleges állományforgalmat. Ebben a vonatkozásban az országos statisztika igen eltérő, s addig is míg ez a kérdés nem nyer országos megoldást, azt a gyakorlatot követi az intézmény, hogy a konkrét, dokumentált állományhasználati adatokat kiegészíti a szabadpolcos rendszerben használt kötetek becsült adataival.

KORLÁTOZÁS ÉS FEJLESZTÉS: ÖSSZEFOGLALÓ AZ 1993. ÉVRŐL ÉS ELŐRETEKINTÉS 1994-RE

A tárgyév az egyre romló pénzügyi helyzetből adódó nehézségek áthidalásának és paradox módon a jelentős teljesítmények és fejlesztések éve volt.

Mintegy 25%-os inflációs ráta, 12% körüli forintdevaluálás, a külföldi könyv- és folyóiratárak 15–20%-os emelkedése, a poszt-szocialista országok gazdasági átalakulásából adódó kulturális-tudományos kapcsolatok meggyengülése, vagy kényszerű szüneteltetése (pl. nemzetközi kiadványcserében), a szokásosnál is nagyobb erőfeszítéseket kívánt a gyűjtemények fejlesztésének és a szolgáltatások színvonalának fenntartásában. Kisebb-nagyobb korlátozások árán ez sikerült. Már a tárgyévben kialakult az a kényszerhelyzet szülte politika, hogy a Könyvtár semmit nem állít le *teljesen* (hacsak fölöslegessé nem vált valami), ellenben biztosítja a *kontinuitást*, bizonyos tevékenységek *korlátozása* árán is (pl. saját kiadványtevékenység). A *gazdaságossági* és *hatékonysági* szempontok is jobban előtérbe kerültek (pl. létszámgazdálkodás, sokszorosító üzem bérbeadása stb.). Egyfajta *előválságmenedzselés* folyt annak érdekében, hogy a Könyvtár *nemzeti* intézményi jellege és *nemzetközi* elismertsége ne szenvedjen nehezen helyrehozható csorbát. A mérleg másik serpenyője tette ezt lehetővé. A gyűjteményekben ugyanis nem keletkeztek még drasztikus károk, a *szolgáltatások* pedig *jelentősen fejlődtek* a tárgyévben hosszabb előkészítő munkálatok után.

A *könyvtárhasználat* ez évben csúcseredményt ért el mintegy 10 ezer *beiratkozott olvasóval* és *félmillió* körüli *dokumentumhasználattal*. Fennállásának 167 éve alatt a Könyvtár *gyűjteményei* és *használat* között most van kialakulóban egészségesnek tekinthető egyensúly. Az új könyvtárárpület adta lehetőséget kihasználva nyitotta szélesre kapuit a Könyvtár az egyetemi hallgatók előtt.

Alapvető előrelépés történt a *könyvtári folyamatok komplex gépesítése* területén. 1994 január első napjaiban az eddigi belső előkészítő gépesítési munka és a használók között „fölgördült a függöny”. Az Aleph-rendszerű könyvtárgépesítés keretében mintegy 130 ezer tételes adatbázishoz lehet on-line üzemmódban hozzáférni. Az adatbázis-rendszer napról-napra bővül. Használata iránt már első napokban érdeklődés mutatkozott. Részben a gépesítéshez is tartozik a *francia forradalom 200 éves* évfordulója alkalmából összeállított páratlan értékű számítógépes dokumentációnak a Soros Alapítvány támogatásával történt beszerzése (működése 1994-től).

Mindez nem győzelmi jelentés és nem jelent semmiféle megnyugvást a babérokon, annál kevésbé sem, mivel az 1994-re történő felkészüléshez ugyan a tárgyév eredményei jó alapokat nyújtanak, de ezek korántsem elegendők. Mindenek előtt a *könyv- és folyóiratállomány kontinuitása* látszik veszélyeztetettnek. A Könyvtár elsőrendű feladata a gyűjteményeknek *legalább* eddigi szinten történő tartása.

Ugyancsak szinten tartás a cél 1994-ben a Könyvtár tudományos tevékenységét megjelenítő *kiadványtevékenységben* (sorozatok, folyóiratok).

A könyvtárgépesítés folytatása, *konzolidálása*, a gépi adatbázis-rendszer kiterjesztése az eddig még be nem kapcsolódott területekre és az ezzel kapcsolatos előkészítő munkák gazdaságos megszervezése kiemelt feladat. A *számlítógépes témafigyelés* (ASCA), a *CD-ROM galaxis* használata és a *tudományelemzési vizsgálatok* folytatása legalább az eddig elért szinten történő működtetése különösen jelentős.

A modernizálási feladatokkal is összefüggésben növelni szükséges a *Könyvtár PR-munkáját* és az eddigieknél szélesebb alapokra helyezni a *marketing* tevékenységét. Mindkettő még az Akadémián belül sem elhanyagolható.

További feladat az *akadémiai könyvtárhálózattal* munkamegosztáson is alapuló együttműködés magasabb szintre történő emelése (gyűjtőkör, gépesítés).

Külső pénzügyi források teremtése *nemzetközi programokba* való bekapcsolódás által további intenzív munkát igényel.

Fokozatosan az intézményi, a személyi érdekek messzemenő figyelembevételével és *összehangolásával* elő kell készíteni a Könyvtár *strukturális* és munkaerőgazdálkodásának racionálisabbá tételét.

* * *

Mindent összevetve: a Könyvtár a pénzügyi nehézségek ellenére eredményes évet zárt és a fentiekben vázolt feladatok (legalább részleges) elvégzésével megvan arra a remény, hogy az 1994. év se alakuljon rosszabbul. Alighanem ez reális és egyben optimális célkitűzés.

Budapest, 1994. február 1.

Dr. Rózsa György
főigazgató

I. A KÖNYVTÁR IGAZGATÁSA, SZERVEZETE, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA

1. Igazgatás, szervezet

Az MTA Könyvtárának szakmai tanácsadó szerve a *Könyvtári Bizottság*:

- elnök: Ujfalussy József, akadémikus
- titkár: Domsa Károlyné,
az MTAK ügyvezető főigazgatóhelyettese
- tagok: Bodó Sándor,
az MKM Közgyűjteményi Főosztály vezetője
- Braun Tibor, c. egyetemi tanár,
a kémiai tud. doktora, az MTAK informatikai főigazgatóhelyettese
- Csapodi Csaba, c. egyetemi tanár,
az irod. tud. doktora
- Endrei Walter,
a történelemtud. doktora
- Finta József,
akadémikus
- Garas Klára,
akadémikus
- Gáspár Rezső,
akadémikus
- Harnos Zsolt,
a matematikai tud. doktora
- Marton János,
a biológiai tud. (informatika) kandidátusa
- Márta Ferenc,
akadémikus
- Rózsa György, c. egyetemi tanár,
a közgazdaságtud. (informatika) doktora,
az MTAK főigazgatója
- Tarnai Andor,
akadémikus
- Vámos Tibor,
akadémikus
- Vekerdi László,
az MTAK tudományos tanácsadója

Az intézmény vezetői:

Rózsa György, főigazgató
a közgazdaságtud. (informatika) doktora,
c. egyetemi tanár /ELTE/BTK/

Braun Tibor, informatikai főigazgatóhelyettes
a kémiai tud. doktora, c. egyetemi tanár /ELTE/TTK/

Domsa Károlyné, ügyvezető főigazgatóhelyettes

Galgóczy Nóra, gazdasági igazgató

Czeglédi Katalin, gazdasági igazgatóhelyettes

A Könyvtár szervezete:

1) Főigazgatói Titkárság

– Könyvtárgépesítési Titkárság és Számítóközpont
vezetője: Bánhegyi Zsolt

– Hálózati és Módszertani Szolgálat

vezetője: Mokányné Nagy Katalin, a nyelvtud. kandidátusa

– Személyzeti nyilvántartás (utazások és látogatások szervezése)

– Belső ellenőrzés

2) Szerzeményezési Osztály

vezetője: Murányi Lajos

3) Nemzetközi Csereszolgálat

vezetője: Domsa Károlyné

4) Bibliográfiai Lefrő és Katalógusszerkesztő Osztály

vezetője: Gáspárné Monostori Judit

5) Szakozó Osztály

vezetője: Darabos Pál

6) Olvasószolgálati Főosztály

vezetője: Vitályos László

– Központi Olvasószolgálati Osztály

vezetője: Pétervári Lászlóné

– Törökbálinti Raktár

vezetője: Bacskó Antal

– Könyvkötészeti Csoport

vezetője: Tódor Katalin

– Gyorsmásoló Csoport

vezetője: Tarcsai Mihályné

7) Folyóirattár

vezetője Büky Béláné

8) Tájékoztatói és Bibliográfiai Osztály

vezetője: Fekete Gézőné

- 9) Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye
 vezetője: F. Csanak Dóra, az irodalomtud. kandidátusa
- Kézirattár
 vezetője: F. Csanak Dóra
 - Régi Könyvek Gyűjteménye
 vezetője: Ritoók Zsigmondné
- 10) Keleti Gyűjtemény
 vezetője: Apor Éva, az irodalomtud. kandidátusa
- 11) Akadémiai Levéltár
 vezetője: Hay Diana
- 12) Mikrofilm és Fotólaboratórium
 vezetője: Tókécs László
- 13) Informatikai Főosztály (Igazgatóság)
 vezetője: Braun Tibor, a kémiai tud. doktora
- Számítógépes Adatbázisok Osztálya
 vezetője: Klein Ágnes
 - Tudományelemzési Osztály
 vezetője: Schubert András
- 14) Gazdasági Hivatal
 vezetője: Galgóczy Nóra
- Pénzügyi Csoport
 vezetője: Czeglédi Katalin
 - Számviteli Csoport
 vezetője: Pásztor Lajosné
 - Bér- és Munkaügyi Csoport
 vezetője: Koronváry Miklósné
 - Üzemeltetési Csoport
 vezetője: Darvas Tiborné
- A Könyvtár adminisztratív keretébe tartozik:
- 15) Lukács Archívum
 vezetője: Sziklai László igazgató, a filozófiai tud. doktora

A Könyvtár felügyelete:

A főigazgató közvetlen irányítja a Titkárság munkáját, felügyeli a különgyűjteményeket (9, 10, 11, 12. pont alattiakat és adminisztratív vonatkozásban a 15. pont alatti), mellérendelt vezetők a főigazgatóhelyettesek és a gazdasági igazgató.

Az ügyvezető főigazgatóhelyettes felügyeli a közvetlen könyvtári tevékenységet folytató osztályokat (2–8. pont alattiak), az informatikai főigazgatóhelyettes közvetlenül irányítja az Informatikai Főosztályt (13. pont). A Gazdasági Hivatal vezetője közvetlenül irányítja és felügyeli a 14. pont alatti Hivatal tevékenységét.

Közalkalmazotti Tanács

Az 1993. máj. 25-én megalakult Közalkalmazotti Tanács

tagjai: Babus Antal (elnök)
Balázs Péterné
Czeplédi Katalin (lemondott)
Gregorovicz Anikó
Haffner Rita
Rajna Ervinné
Rózsáné Nagydiósi Stella

A Tanács közreműködött a munkavállalók egészét érintő döntések előkészítésében (közalkalmazotti besorolás, kollektív szerződés).

2. Létszám

	Főfoglalkozásúak				összesen fő
	Állandó				
	Könyvtár	Magy. kort.	Inf. Igazg.	Lukács Arch.	
1993. jan. 1-én a létszám:	126	1	15	9	151
évközi belépés, átsorolás	13	-	-	1	14
évközi kilépés	17	-	-	1	18
1993. dec. 31-én a zárólétszám:	122	1	15	9	147
Részfoglalkozásúak munkaóra alapján					
visszaszámtott létszáma 1993. dec. 31-én	25	-	1	1	27
Részfoglalkozásúak tényleges létszáma	46	-	2	3	51

3. Végzettség, szakképzettség

(1993. dec. 31-én állományban lévő főfoglalkozásúak)

Tudományos fokozat iskolai végzettség	1992	1993
tud. doktora	3	3
kandidátus	4	4
egyetemi, főiskolai végzettség	92	86
középfokú végzettség	38	40
alsófokú iskolai végzettség	23	21
Könyvtárosi szakképzettség:		
felsőfokú szakképzettség	39	35
középfokú szakképzettség	7	8
Szakképzésben résztvevők		
egyetemi képzésben (könyvtári szakon)	–	–
felsőfokú iskolai képzésben	1	–
középfokú könyvtárosképzésben	–	2

4. Bérezés, jutalmazás

Nyelveptéket kapott (újonnan)	1 fő	
1 főre jutó havi átlagbér:		
– főfoglalkozásúak		26.525 Ft/hó
– részfoglalkozásúak		17.167 Ft/hó
– nyugdíjasok		22.861 Ft/hó
– mellékfoglalkozásúak		20.208 Ft/hó
13. havi fizetés átlaga		21.024 Ft/hó
Törzsgárda jutalom (15 fő)		92.000 Ft
Jubileumi jutalomban részesült	14 fő	

II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE

Az állománygyarapítás területén oly mértékben felerősödtek az ismert negatív gazdasági és pénzügyi folyamatok, hogy azokat már minden erőfeszítés ellenére sem lehet korrigálni, súlyos problémák elé állítják a könyv- és folyóiratbeszerzést.

Az 1993. évi gyarapodást részletesen a II/1. táblázat foglalja össze. Csökkenés a könyvbeszerzésben mutatkozott, kiugróan nőtt viszont a kéziratos gyarapodás (több előrendezett anyag került egyidejűleg tételeken állományba). A gyarapodás szakok szerinti megoszlása (L. II/2.) a tematikai változottság mellett a megszokott arányú.

A könyv és folyóirat gyarapítás módját illetően a *vétel* volt az egyik meghatározója a szerzeményes munkának. A vétel során beszerzett könyvek mintegy 90%-át a külföldi szakirodalom teszi ki. A könyvtárak olyan mértékben megemelkedtek (a monográfiák esetében 50–70 USD, a referenz

művek esetében 100 USD körül mozog, német nyelvterületen eléri a 250–300 ill. 500–800 DM-t), hogy ezt már a gyűjtemény csorbítása nélkül nem lehet áthidalni. Humán területen korlátozni kellett a megrendeléseket, a mellékgyűjtőkörben gyűjtött természettudományos alap kutatás területén pedig a profil szűkítésével kellett élni. A természettudományoknak Magyarországon nincs országos könyvtára, így az MTAK a természettudományos alap kutatás és határterületei legfontosabb szakirodalmának korlátozott beszerzésével országos kihatású információs érdekeket sért.

Bővült a nyugati könyvkereskedelmi cégekkel való közvetlen kapcsolatfelvétel, elsősorban tájékozódás céljából, konkrét megbízásra a Kooyker (Leiden), a Minerva (Wien) és a Voltaire Foundation (Oxford) esetében került sor.

A belföldi könyvvásárlás a többes példányban szükséges kézikönyvtári kötetekre korlátozódott, melyeknek árai úgyszintén ugrásszerűen megemelkedtek, amihez még a 6% ill. a 10%-os ÁFA bevezetése is hozzájárult.

Az MTA Könyvtára a mintegy 4.000 kurrens külföldi folyóiratának 20%-t vétel útján szerzi be. A pénzügyi korlátozások miatt több irányban kedvezőtlen lépésre kényszerült az intézmény. Az eddig előfizetett 688 folyóirat közül 33 folyóirat előfizetését 1994-re le kellett mondani, a gyűjtőkörbe tartozó újonnan induló folyóiratok közül 1993-ban első alkalommal egyetlenegyre sem tudott előfizetni. A megváltozott gazdasági körülmények folytán csere útján be nem szerzhető folyóiratok pótlását sem tudta előfizetéssel megoldani. Ez az információellátás szegényedését jelenti, és a folytonosság megszakításával a nagyműltű állomány is megcsorbul. E kedvezőtlen körülményeknek a hatása 1994-ben fog érződni.

1993-ban vétel útján 1.182 periodikum került állományba, melyből 7 cím az 1992. évi rendelkezések alapján újonnan került be a gyűjteménybe. A folyóiratok szakmegoszlását a II/2. táblázat összegzi.

A vétel mellett a beszerzés alappilléreként funkcionált a *nemzetközi kiadványcsere*. 1993 során 88 partnerrel szűnt meg a kapcsolat és csak 14 új kapcsolatfelvételre került sor. Jelenleg a partnerintézmények száma 1383 (L. II/6.), a szám csökkenő tendenciát mutat. Ebbe a körülménybe belejárt a volt szovjet kapcsolatok felülvizsgálatának befejezése, ebben a relációban 40 kapcsolat szűnt meg. Továbbá megtörtént az észak- és dél-amerikai cserekapcsolatok revíziója és a háborús események miatt a boszniai cserekapcsolatok felfüggesztésre kerültek.

Az év folyamán 80 új külföldi folyóirat ill. sorozat indult be a csere keretében. A Szerzeményezési Osztálynak átadott cserekönyvek száma csökkent, jóllehet mintegy 1000–1500 kötet könyvet nem tudott fogadni a futószalag, ui. a gépesítéssel kapcsolatos különfeladatok miatt erre nem volt képes a feldolgozó kapacitás. A beérkező kötetek csökkenő száma mellett, a becsült árak lényegesen emelkedett. 1992-ben 5.338 kötet érkezett, 5.709.086 Ft értékben, 1993-ban 4.489 kötet 7.428.395 Ft. értékben. A Könyvtár által kiküldött könyvek száma nagyjából azonos maradt az előző évihez, de a ráfordított összeg jelentősen növekedett. Takarékosági okoknál fogva a folyóiratok csere céljából raktárra történő vásárlása gyakorlatilag megszűnt. A csereforgalom adatait a II/5. táblázat tartalmazza.

Az áremelkedés, az egyre szűkülő költségvetés mellett a cseretevékenységet egyéb negatív folyamatok is sújtják. Az akadémiai Actáknak, mint legfontosabb cserealapnak a rendszertelen megjelenése vagy megszűnése, az Akadémiai Kiadó kiugróan magas árai, az általa kiadott és terjesztett folyóiratok egy részének más kiadóhoz való átkerülése, az akadémiai kiadáspolitika bizonytalansága egyaránt sújtják a cseret, mindezen által az intézmény történeti hagyományai, kultur- és tudáspolitikai missziója is csorbát szenvednek.

A magyar szakirodalom szerzeményezése a *kötelespéldány* szolgáltatásra alapult. A kötelespéldányban érkező könyvek száma megközelítően azonos az előző évvel, a folyóiratok esetében magas volt a magyar periodikumok aránya az újonnan állományba vett folyóiratok körében. (1993-ban 68 új magyar folyóirat került állományba.)

Nem elhanyagolható segítséget jelentettek – különösen a könyvbeszerzés területén – az egyes alapítványok és intézmények *ajándékai*, mint pl. a budapesti Francia Intézet, a Japan Foundation, a bruxelles-i Ministère de la Communauté Française, az International Book Bank, a Sabre-alapítvány, a budapesti Österreichisches Kulturinstitut, a LibroTrade Kft., a tokyoi United Nations University stb. küldeményei.

A gyarapodás módjára vonatkozó részletes számszerű adatokkal a II/4. táblázat szolgál.

Az állomány teljességének érdekében a szerzeményezési munka elengedhetetlen tartozékként folytatódott a *reklamáló munka*, mely a könyv és folyóirat, a vétel és a csere, valamint a kötelespéldány vonatkozásában jelentős munkaerő ráfordítást igényelt. A folyóirat reklamálások száma 1992-höz képest 20%-kal növekedett, összesen 1.169 reklamálás történt. (vétel: 90 db, csere: 925 db, kötelespéldány: 154 db.)

1993-ban is folytatódott a *duplum- és fölőspéldány kiajánlás* 4 jegyzéken, egyenként 30 példányban került kiajánlásra az anyag, a felajánlott 1200 kötetből 24 intézmény igényelt 803 kötetet. Az igénylők között szerepelnek akadémiai és egyetemi intézeti könyvtárak, egyetemi könyvtárak, országos és megyei könyvtárak, határon túli magyar kulturális intézmények. A duplum- és fölőspéldányok kiajánlása, feldolgozása számítógépen történik. Egy 563 külföldi folyóirat címet tartalmazó duplumjegyzék került körözésre az év folyamán, ebből 161 cím, 295 egységére érkezett igény.

A könyv és folyóirat alapgyűjtemény állománygyarapítási munkájához kapcsolódik a *különgyűjtemények* állományfejlesztési tevékenysége.

A *Kéziratár* beszerzéseit részben az éves költségvetési keretből, részben a „Pro Bibliotheca” alapítvány segítségével finanszírozta. Jelentősebb vásárlások voltak: Csengery János-kéziratok, Tamkó Sírátó Károly-hagyaték 1–2. részlete, Bibó István-kézirat, Karinthy Ferenc naplója, Sándor László levelezése. Ajándékként kerültek állományba Fábry Zoltán jegyzetfüzetei, Hevesi Gyula hagyatéka, Fülep Lajos-levelek, Kenéz Győző, Törő Imre hagyatéka, Kabdebó Tamás két kézirata, Neumann János családi képei stb.

A *Keleti Gyűjtemény* folyóiratállománya még 1993-ban 13 új egységgel gyarapodott, 1994-re azonban már nem volt mód új folyóirat előfizetésére. Előnyös anyagi feltételek mellett nyílt lehetőség Kairóban arab könyvek vásárlására 1.500 USD értékben. Szállítása elhúzódik, így ez a gyarapodás csak 1994-ben fog jelentkezni. Említést érdemelnek a Japan Foundation és a Korea Research Center könyvadományai.

A *Mikrofilmár* állományában kapott helyet a „Forrásgyűjtemény a francia forradalom kutatásához” című, 1 millió oldal történeti forrásanyagot tartalmazó gyűjtemény mikrofilmlapon. A szöveges forrásgyűjteményhez számítógépes adatbázis formájában 38.000 tételből álló ikonográfiai gyűjtemény csatlakozik. A gyűjtemény nyilvános bemutatására és használatára 1994-ben kerül sor.

Értékes külföldi mikrofilm beszerzés volt Polányi Mihály hagyatékáról készült mikrofilmsorozat Chicagoból, az ÖNB Wien-től 4 db kódex mikrofilmje, valamint 1.228 db Sorbonne-disszertáció microcardon mintegy 1 millió Ft értékben. A Lukács Archivum kézirategyűjteményének (76.507 felvétel) mikrofilm anyaga bekerült az MTAK állományába.

Gazdagodott az akadémikus portrégyűjtemény, többek között Fábri Zsuzsa eredeti felvételeinek a megvásárlásával.

A hagyományos állományt különböző *számítógépes adatbázisok, lézeroptikai lemezek* információs anyaga teszi teljesebbé. A külföldről beszerzett adatbázisok ára is drasztikus emelkedést mutat, így pl. az ISI-től (Philadelphia) vásárolt ASCA mágnesszalagok előfizetési ára még 1992-ben évi 35.200 USD volt, addig az 1993. évi előfizetés 46.225 USD-re emelkedett és ez a tendencia várhatóan tovább erősödik. A tarifaemelés, a szolgáltatás postai költségeinek folyamatos növekedését az intézmény már nem tudja magára vállalni és kénytelen azt, legalább is részben a szolgáltatást igénybevevő előfizetőkre áthárítani. A megfelelő fizetőképes kereslet híján viszont emiatt csökken az előfizetők száma.

1993-ban az állománygyarapításra fordított összeg 49,312.000 Ft volt, melynek részletes adatait a XVI/1. táblázat foglalja össze.

1. Évi gyarapodás, állomány 1993. dec. 31-én

Dokumentum	állomány 1992. XII. 31-én	1992. évi gyara- podás	1993. évi gyara- podás	Törlés	állomány 1993. XII. 31-én
Könyv	1 027 847	11 308	9 750	14	1 037 583
periodika	301 104	5 332	5 292	12	306 384
kézirat	613 044	6 607	13 369	-	626 413
mikrofilm	23 340	520	500		23 840
összesen	1 965 335	23 767	28 911	26	1 994 220

2. Gyarapodás szakok szerint %

Szakcsoport	könyv		periodika	
	1992	1993	1992	1993
001 tudányszervezés	0,38	0,2	-	-
0.2 általános művek, vallástörténet	6,6	6,26	12,0	10,7
1 filozófia, pszichológia	5,22	5,27	4,5	3,0
3 társadalomtudományok	9,1	9,86	9,4	13,5
5 természettudományok	8,7	10,07	29,2	28,3
6 alkalmazott tudományok	4,0	4,02	5,6	6,1
7 művészetek	2,7	3,81	2,3	2,7
80 nyelvtudományok	10,3	8,03	11,0	11,6
809 orientalisztika	8,4	6,82	8,1	9,4
82 irodalomtudomány, szépirodalom	26,9	30,45	8,3	7,0
9 földrajz, régészet, történettudomány	17,7	15,21	9,6	7,7
	100,0	100,0	100,0	100,0

3. Gyarapodás eredete (egység)

	Magyarország		Külföld		Összesen	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
könyv	3 652	3 520	7 656	6 230	11 308	9 750
periodika (köt.)	683	776	4 649	4 516	5 332	5 292
kézirat	5 741	13 100	866	269	6 607	13 369
mikrofilm	202	491	318	9	520	500
összesen	10 278	17 887	13 489	11 024	23 767	28 911

4. Gyarapodás módja (egységek száma csökkenés nélkül)

	könyv		periodika		kézirat		mikrofilm		összesen	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
vétel	2 638	1 699	1 233	1 182	4 600	8 200	17	24	8 488	11 105
csere	4 211	3 829	3 241	3 368	-	-	300	1	7 752	7 198
kötelezpéldány	3 182	3 335	566	649	-	-	-	-	3 748	3 984
ajándék	1 043	702	292	93	2 007	5 169	13	4	3 355	5 968
akad. kiadvány	229	185	-	-	-	-	-	-	229	185
saját előállítás	5	-	-	-	-	-	190	471	195	471
összesen	11 308	9 750	5 332	5 292	6 607	13 369	520	500	23 767	28 911

5. Nemzetközi kiadványcsere forgalom

Kiadvány fajta *	Küldött		Érkezett	
	1992	1993	1992	1993
könyv	3 951	3 724	5 338	4 489
periodika	5 688	4 867	3 474	3 703
mikrofilm	59	3	300	1

* kötet, évfolyam, ill. mű

6. Cserekapcsolatok

1992-ben 72 állam 1457 intézményével

1993-ban 73 állam 1383 intézményével

Európa

35 állam, 1017 intézmény

Albánia	2	Lettország	3
Ausztria	47	Litvánia	2
Belgium	44	Luxemburg	2
Bosznia-Hercegovina	9	Makedónia	6
Bulgária	7	Malta	1
Cseh Köztársaság	24	Nagy-Britannia	60
Dánia	14	Németország	152
Észtország	5	Norvégia	10
FAK	40	Olaszország	133
Finnország	25	Portugália	6
Franciaország	78	Románia	39
Görögország	11	Spanyolország	64
Hollandia	16	Svájc	29
Horvátország	27	Svédország	28
Írország	5	Szlovákia	13
Izland	3	Szlovénia	5
Jugoszlávia	27	Vatikán	3
Lengyelország	77		

Ázsia

19 állam, 169 intézmény

Ciprus	1	Libanon	1
India	19	Mongólia	2
Irak	2	Omán	1
Irán	5	Szingapúr	2
Izrael	11	Széria	5
Japán	90	Tajvan	1
Jordánia	1	Thaiföld	1
Kína	3	Törökország	15
Koreai Közt.	5	Vietnami DK	2
Koreai NDK	2		

Afrika

6 állam, 13 intézmény

Dél-Afrikai Közt.	6	Nigéria	1
Egyiptom	2	Tanzánia	1
Marokkó	1	Tunézia	2

Amerika

11 állam, 165 intézmény

Argentina	3	Kuba	3
Brazília	5	Mexico	2
Chile	3	Peru	1
Costa Rica	1	USA	124
Kanada	15	Venezuela	3
Kolumbia	5		

Ausztrália, Óceánia

2 állam, 19 intézmény

Ausztrália	17
Új-Zéland	2

III. KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS

Az MTAK 1993. évi tevékenységében központi helyet foglalt el a gépesítési program, mely részben a könyvtári munkafolyamatok gépesítését, részben pedig az információs szolgáltatás további modernizálását tűzte ki célul.

E program keretében folytatódtak az előző évben elkezdett munkák. Három osztály, a Szerzeményezési, a Katalógizálási és a Szakozó Osztály gépi munkája tovább bővült, illetve teljesen automatizálttá vált, emellett az Olvasószolgálat is belépett a könyv útjának gépesítésébe.

Prioritást kapott az adatbázis feltöltése rekordokkal, mert az olvasói online kereséshez, az OPAC megnyitáshoz megfelelő mennyiségű adat szükséges. Az 1992 őszén elkezdett, külső cég által végzett rögzítés (valamint a kapcsolódó utómunkálatok, Aleph-be való áttöltés) 1993 augusztusában befejeződött. Az 1986–92 közötti őrlapok (kb. 80,000 tétel) nyers rögzítésre kerültek (beleértve a Keleti Osztály vonatkozó rekordjait is).

1993 februárjában az Információs Infrastruktúra Iroda által meghirdetett pályázaton az MTAK 1,5 m Ft-ot nyert. Ez adatbázis építésére vonatkozott: ennek során vállalta a Könyvtár, hogy 1993. november 30-ig 70,000 bibliográfiai tétellel tölti föl az adatbázist. A nyers rögzítésű adatbázis (ORL) revízióját az első időszakban a Könyvtár saját erőből végezte. A nyár végére láthatóvá vált, hogy a pályázati feltételt így módon nem sikerül teljesíteni, az IBR Kft. munkacsoportot alakított az őrlap-bázis ideiglenes revíziójára. Ennek eredménye lett az ún. M86 albázis. 1993 decemberében az IIF kielégítőnek találta az elvégzett munkát: az MTAK teljesítette a pályázati feltételeket.

A Szerzeményezési Osztály részére külön katalógizálási mezők kialakítására került sor, leválasztva így a tényleges könyvtári állományt a deziderátáktól. Az új könyvek vonalkóddal való ellátása is ezen az osztályon történik. A Feldolgozó Osztály és a Szakozó Osztály munkája gépesítetté vált. Az őrlap megszűnt és ehelyett a revizorokhoz telepített nyomtatón ún. revíziós listát lehet kinyomtatni az egyes könyvekhez. A katalóguscédulák előállítására is megváltozott. Egy program segítségével gépi úton állítható elő a megfelelő mennyiségű cédula. A gépi katalógusban az ETO-szerinti keresés

megkönnyítésére jelentős kezdeményezés volt az ETO-index bevitele az Aleph-be. Ez a munka tervszerűen halad, az év végéig kb. az anyag fele gépre került.

Az év során a Keleti Osztály és a Kézirattár is bekapcsolódott az Aleph hálózatába. Így a Keleti Osztályon is lehetővé vált az Aleph-ben való katalogizálás és szakozás, a Kézirattárban pedig a Disszertációs Adatbázis aktualizálási munkáit tudják végezni.

1993 folyamán az Olvasószolgálat is bekapcsolódott az automatizálási programba. A könyvek átvétele feldolgozás után gépi úton történik. A kölcsönzési modul előkészítése céljából megtörtént a kölcsönző űrlapok gépre vitele és az új kölcsönzőjegy is elkészült. A kölcsönzési modul kialakítása viszont csak 1994 folyamán történik meg.

Az adatbázis növekedésével előtérbe került az OPAC, a nyilvános olvasói gépi katalógus megnyitása. Ennek előkészítésére új hardware eszközök (terminál, huzalok, server) kellettek, valamint online és papír alapú segédeszközök elkészítése. Az ezzel összefüggő munkák az év végéig elkészültek.

Az OPAC megnyitásához az érdekelt osztályok részére kétnapos tréning volt decemberben, melyet az Ex-Libris képviselőtől az IBR Kft tartott. Hátra van még egy kétnapos tréning.

Az Akadémia Hálózatán belül az Irodalomtudományi Intézet részére egy kb. 1000 tételes jegyzék készült új szerzeményekről. Az olvasók tájékoztatása céljából elkészült 1993. I. félév gépi úton katalogizált anyagának tematikus, főbb ETO-jelzetek szerinti listája.

A Disszertációs Adatbázis (1953–1990) külső eléréssel az ún. X-25 vonalon már az 1993. év elejétől elérhető (az Alephen belül). Ez a kapcsolódás azonban technikai okokból rendkívül korlátozott és az év során számos esetben megszakadt. A kívülről, X-25-ön való belépés az adatbázisba csak egy technikai munkálat végrehajtása során javul meg.

Összefoglalva: bevezetésre került a gépesítés a szerzeményezési munka (rendelések, leltározás), a feldolgozó munka (címléírás, szakozás) területén, megtörtént a katalógus (1986-) géprevitele, működnek a különböző könyvtári és adminisztrációs automatizált nyilvántartások. A gépesített információszolgáltatás már eddig is működő adatbázisaihoz (SCI, SSCI, CD-ROM galaxis) önálló, saját fejlesztésű mintegy 14.000 tételből álló kandidátusi és doktori disszertáció katalógus adatbázisa csatlakozott és kialakultak a feltételek a Nemzeti Periodika Adatbázis gépi használatához.

IV. FELDOLGOZÁS, KATALÓGUSÉPÍTÉS

Feldolgozás

A Könyvtár 1993. évi jelentős eseménye, hogy a hagyományos feldolgozó munkáról megtörtént a teljes körű áttérés a számítógépes feldolgozó munkára. Ez erőpróba volt a számítógépes munkafolyamatba bekapcsolódó valamennyi osztály számára.

A Szerzeményezési Osztálytól átvett 5.264 mű feldolgozása történt meg, továbbá a '86-os betűrendes katalógus anyagából 8.116 mű leírása került be az adatbázisba. Elkészült 1.991 db sorozati rekord, 852 db utaló, összesen 15.799 önálló számítógépes rekord.

Az újonnan szerzeményezett könyvanyagból mintegy 5.000 kötet feldolgozása prolongálódott, tekintve, hogy helyette a '86-os betűrendes katalógus számítógépre vitelének feladatai voltak előtérben.

A könyvanyag katalogizálásának ütemével párhuzamosan folyt a szakozó munka. Elkészült 5.200 mű osztályozása, 8116 SZÜV-rekord revíziója. Bekerült az Aleph-rendszerbe 31.000 tárgyszó és ETO jelzet.

A folyóiratoknál folytatódott a kurrens és a retrospektív anyag feldolgozása. 118 új mű címfelvétele és szakozása készült el, a retrospektív feldolgozásban pedig 1.415 kötet hozzáírása. Az NPA adatszolgáltatás bejelentési rendszerének reformja miatt az OSZK nem kérte az 1993. évi anyagot, csupán a késve beérkező, megjelenésben elmaradt periodikumokról készült 300 NPA adatlap.

A Kézirattárban befejeződött Erdei Ferenc, Bedőházy József, Sőtér István, Sáfrán Györgyi hagyatékának, valamint Libik György–Kéthly Anna levelezésének katalogizálása. Folytatódott Bárczy Géza és Pilinszky János hagyatékának feldolgozása, elkezdődött Aczél György, Hankiss János és Vargha Kálmán hagyatékának a számbavétele. A Régi Könyvek Gyűjteménye folytatta az ősnymotatványok analitikus feldolgozását, katalogizálta a gyűjtemény aprónymotatvány anyagát.

A Keleti Gyűjtemény 1.100 címléírási és szakozási tétellel zárta az évet.

Valamennyi részlegre kiterjedő feldolgozó munka számszerű adatairól a IV/1. táblázat ad részletezést.

Katalógusépités

A katalógusépitő munka középpontjában a '86-os katalógus anyagának (80.000 tétel) géprevétele volt. Az anyag rögzítése, revíziója, az Aleph-rendszerbe való áttöltése megfelelő ütemben haladt. Jelenleg még párhuzamosan a gépi katalógus mellett, a cédulakatalógus is működik, de a hagyományos stencil cédula sokszorosítás helyett számítógéphez csatolt printer állítja elő a katalóguscédulákat. E változás a IV/2. táblázat adataiban nyomon követhető.

A katalógusrendszer modernizálása során 1994-től három terminálon on-line lehetőség biztosított az újonnan feldolgozott anyag és a '86-os adatbázis használatához. A '86 katalógus anyagának revíziója, finomítása még folyamatban van.

1. Címléírás, osztályozás

	címléírás		osztályozás	
	1992	1993	1992	1993
modern könyv (mű)	7 856	5 264	8 107	5 200
periodika (féle)	149	118	100	118
keleti könyv (mű)	900	1 100	900	1 100
keleti periodika	9	13	–	–
kézirat (db)	6 607	13 369	–	–
régi könyv (mű)	577	875	–	–
mikrofilm (mű)	320 + 202	500	–	–
periodikák retrospektív feldolg. (köt.)	1 339	1 415	–	–

2. Katalógusépítés

	katalóguscédulák			
	sokszorosítás		gépelés	
	1992	1993	1992	1993
modern könyv	176 396	67 955	3 406	916
periodika	-	-	781	624
kézirat	-	-	2 812	4 226
régi könyv	8 380	8 380	-	-
mikrofilm	1 760	-	340	-

Katalóguscédulák besorolása

	1992	1993
központi könyvkatalógusokba	71 154	48 299
központi szakkatalógusokba	34 749	10 000
központi periodikakatalógusokba	781	624
kézirat-katalógusokba	6 171	2 888
régi könyvkatalógusokba	8 380	800
keleti betűrendes katalógusba	4 590	2 000
mikrofilm katalógusba	1 760	-

V. OLVASÓSZOLGÁLAT

A Könyvtárnak az új épületbe való költözésekor egyik legfontosabb célkitűzése volt használói körének bővítése. Az olvasóforgalom az évek során fokozatosan emelkedett, s az 1993. év eddig még nem tapasztalt növekedéssel zárult valamennyi olvasószolgálati részlegben.

Nőtt az olvasóforgalom, az olvasók száma megközelítette a 10.000-t. (L. V/1) A használok tudományos fokozat ill. foglalkozás szerinti megoszlása (L. V/2, V/3.) a megszokott átlagot mutatja, de az egyetemi hallgatók száma tekintélyesen megnőtt. A központi olvasószolgálatnál a helybenolvasást igénybevevő egyetemisták százalékaránya: 1990-ben 47%, 1991-ben: 57%, 1992-ben 63%, 1993-ban 70%. A hallgatók többségét az ELTE Bölcsészkar és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem adja, továbbá nagy az érdeklődés a Central European University (CEU) diákjai részéről.

Az egyetemi hallgatók igénye elsősorban az előírt tananyagra, a kötelező olvasmányokra, kézikönyvekre, szótárakra irányul. Tekintettel arra, hogy a beszerzés egy példányos, így gyakori a kielégítetlen kérés. Mivel a gyűjtemény látogatottságának emelkedése reális igény, s az intézmény a felsőoktatás információellátásának szükségszerűen részévé vált, meg kell találni a módját – a lehetőségek arányában – bizonyos kézikönyvek 2 példányos beszerzésének.

Az olvasók számának növekedése egyidejűleg azt is jelentette, hogy a megnövekedett szolgáltatási alkalmakkal (L. V/4.) fokozott állományhasználat (L. V/5.) járt együtt. A használatot regisztráló statisztikai adatok 1992-ben csak a kérőlapokon kikért, konkrét adatokat tartalmazták. Ezen a meglehetősen gyakorlaton változtatva, hasonlóan más gyűjtemények nyilvántartásához, a konkrét,

kérőlapokon dokumentált adatok mellett feltüntetésre kerültek a 18.000 kötetes segédkönyvtár, a folyóirat szabadpolc, a belső munkafolyamatok használatának becsült adatai is. Így a konkrét és a becsült adatok összessége adja a használat reális képét.

A mintegy 75.000 szolgáltatási alkalom és ezzel összefüggően mintegy 450.000 használt könyvtári egység örvendetes tény, de a megnövekedett forgalom számos problémát is felvet. Az állomány, különösen a szabadpolcon lévő anyag állaga gyorsabban romlik, a megrongálódott könyvek újrakötése legfeljebb kétszer lehetséges. Pótlásuk, lévén egy példányos a gyűjtemény, nem mindig megoldható. A megnövekedett xerox igény is hozzájárul a könyvek idő előtti elhasználódásához.

Problémaként jelentkezik továbbá, hogy az olvasószolgálat ilyen tömeges igénybevétele nincs arányban a szolgálatot ellátó munkatársak számával. Ez negatívan hat az ellenőrzés hatékonyságára, a kézikönyvtár gondozására, valamint az olvasókkal való foglalkozásra. Különösen hangsúlyos az utóbbi az egyetemi hallgatókkal kapcsolatban, akik igen gyér könyvtárismereti jártasságuk miatt igénylik az eligazítást, a használatra vonatkozó részletes információkat.

A kölcsönzés, a nemzetközi kölcsönzés (L. V/6.) adatai megközelítően azonosak a megelőző év adataival. A kölcsönzések reklamálására, a tartozások behajtására nem kevés energiát fordított az olvasószolgálat, de ez nem mindig járt eredménnyel. 1993-ban 116 kölcsönző jogát kellett felfüggeszteni a tartozás rendezéséig és 7 esetben került sor az elveszett könyv árának a behajtására.

Az olvasószolgálati feladatok ellátása mellett megkezdődtek a kölcsönzés gépesítését előkészítő munkálatok.

1. Könyvtár használói (fő)

	1992	1993
Beiratkozott olvasók száma	8 625	9 786
ebből napijegy	2 702	2 864
ebből kézirattár	667	650

2. Használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása %

	KP. Olvasószolgálat		Folyóíratár		Kézirattár	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
MTA rendes és levelező tagja	0,99	0,88	0,8	0,9	0,5	1,0
egyetemi tanár, tudományok doktora, kandidátus	14,64	13,13	7,1	6,8	11,7	10,7
egyetemi oktató (docens, adjunktus, tanársegéd)	8,75	8,24	7,9	5,9	12,3	11,7
tudományos kutató, aspiráns	16,33	14,17	17,2	14,9	18,2	20,1
nem főfoglalkozású kutatók (orvos, mérnök, szerkesztő, könyvtáros stb.)	17,29	13,60	41,5	31,1	24,7	26,5

(Folyt. L. 22. p.)

	KP. Olvasószolgálat		Folyóirattár		Kézirattár	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
egyetemi hallgató	39,72	48,71	23,4	37,2	20,2	21,4
egyéb	2,28	1,27	2,1	3,2	12,4	8,6
	100	100	100	100	100	100

3. Központi Olvasószolgálat használóinak megoszlása a használat módja szerint %

	Helyben	Köicsön
akadémikus	0,16	2,48
tudományok doktora	0,54	9,10
kandidátus	2,14	27,26
egyetemi oktató	6,20	12,76
tudományos kutató	4,71	12,05
ösztöndíjas	5,03	11,94
nem főogl. kutató	8,58	2,17
könyvtáros	0,95	20,45
egyéb	1,03	1,77
egyetemi hallgató	70,66	–
	100%	100%

4. Szolgáltatási alkalmak

Dokumentumfajta	helybenolvasás		kölcsönzés		Reprog. szolg. (xe- rox foto)	konkrét adat összesen		szabad pol- cos haszná- lat (becsült adat)	összesen (konkrét + becsült adat)
	1992	1993	1992	1993	1993	1992	1993	1993	1993
modern könyv	15 365	18 782	12 306	15 766	870	27 671	35 418	3 960	39 378
periodika	5 396	6 292	252	237	5 927	5 648	12 456	2 878	15 334
kézirat, régi könyv	1 582	1 601	26	23	229	1 608	1 853	–	1 853
keleti könyv, kézirat, periodika	2 102	2 405	595	510	–	2 697	2 915	14 575	17 490
mikrofilm	140	193	3	8	–	143	201	–	201
	24 585	29 273	13 182	16 544	7 026	37 767	52 843	21 413	74 256

5. Állományhasználat (egység)

Dokumentumfajta	helybenolvasás		kölcsönzés		Reprog. szolg. (xe- rox foto)	konkrét adat összesen		szabad pol- cos haszná- lat (becsült adat)	összesen (konkrét + becsült adat)
	1992	1993	1992	1993	1993	1992	1993	1993	1993
modern könyv	33 531	49 885	14 522	21 124	1 069	48 053	72 078	192 540	264 618
periodika	44 102	52 019	546	535	5 927	44 648	58 481	31 460	89 941
kézirat, régi könyv	43 825	42 701	293	58	9 439	44 118	52 198	8 005	60 203
keleti könyv, kézirat, periodika	8 059	14 429	910	709	–	8 969	15 138	14 575	29 713
mikrofilm	253	494	3	36	355	256	885	–	885
	129 770	159 528	16 274	22 462	16 790	146 044	198 780	246 580	445 360

6. Könyvtárközi kölcsönzés

	kölcsönadás		kölcsönvétel	
	1992	1993	1992	1993
belföldi viszonylatban	1 570	1 405	19	19
külföldi viszonylatban	43	30	112	97
	1 613	1 435	131	116

VI. RAKTÁROZÁS, ÁLLOMÁNYVÉDELEM

1. Raktározás

Az 1992-ben megkezdett nagy raktárköltözés 1993-ban befejeződött, de újabb kényszerítő körülmények folytán nagyarányú anyagmozgatásra volt ismét szükség. Az MTA székház rekonstrukciójával összefüggésben újabb raktárrészeket kellett kiüríteni. Ez a Keleti Gyűjtemény és a TMB anyagát tartalmazó raktárrészeket érintette.

Újból üzembe kellett helyezni az Újpesti rakpart 5–6. és a Katona József u. 41. sz. bérházak alatti pincéket, melyek bizonyos műszaki megoldások mellett sem alkalmasak könyvek raktározására. A megfelelő használati szempontok figyelembevételével bizonyos raktárrészek Törökbálintra kerültek, miután az ottlévő, kevésbé használt anyag (régii akadémiai kiadványok, könyvtári kiadványok, Nemzeti Kaszinó könyvtára, 1950 utáni őrzött példányok) az újra üzembehelyezett Újpesti rakparti pincébe került. A raktár az Olvasószolgálat felügyelete és gondozása alatt működik. A raktár betelepítése óta egymást érik a bezárások és a csőtörések. A tömör raktárakban pedig komoly gondot okoz az állványok gyakori meghibásodása.

A nyári szünet alatt a raktárban számrevízió folyt, a hiányokról összesített jegyzék készült. A feldolgozott kurrens kötetek raktári átvétele már a gépesítési program keretében gépi úton történik.

2. Állományvédelem

A Kézirattár anyagából restaurálásra került 4 ósnyomtatvány, 1 antikva, 2 Régi Magyar, 3 kötet kézirat (Kölcsey Ferenc, Arany János, Magyar László) és 223 lapnyi levél és kézirat. A restaurálási költségekhez a „Pro Bibliotheca” alapítvány 35.000 forinttal járult hozzá.

A Keleti Gyűjtemény 8 kötetet restauráltatott. Az állományvédelem célját szolgálta a fotolaboratórium által végzett reprográfiai tevékenység egy része is.

3. Kötészet

Az állomány karbantartását szolgáló kötészet évi teljesítményét nagyban befolyásolta a kötészet anyagraktár helyiségében végzett halaszthatatlan kőművesmunkák. Az ezzel járó kedvezőtlen körülmények érintették a részleg munkáját. Az állományvédelmi valamint az egyéb kötészeti munkák számszerű adatait az alábbi táblázat foglalja össze:

Kötészet

	könyvtár számára	akadémiai szervek számára
kötés		
– ragasztott	4 646 kötet	300 kötet
– fűzött	162 db	
– aranyozott bőr	50 "	
doboz, téka, mappa	100 "	
számozás	500 "	
napló	7 "	
név és tábla aranyozás	–	
disszertáció számnymás	110 "	
laminálás	72 "	
restaurálás	1 kötet	
őrljegytasak	1600 db	

VII. INFORMÁCIÓELLÁTÁS

A Könyvtár gazdag gyűjteményeire, adatbázisaira támaszkodva látja el információs intézményi funkciójából eredő feladatokat. Sokrétű szakirodalmi információellátást biztosít az akadémiai kutatás számára, meghatározó szerepet tölt be az országos információellátásban és mind nagyobb mértékben vállal szerepet a felsőoktatás információs igényeinek a kielégítésében.

Hagyományos tájékoztatás, kutatásszervezési dokumentáció

A *hagyományos tájékoztató munka* keretében a központi olvasószolgálat elsősorban az olvasóteremben megforduló látogatók referenz kérdéseit válaszolta meg, s adott felvilágosítást könyvtárhasználati kérdésekben. Ez utóbbi témakör különösen hangsúlyozottá vált a megnövekedett egyetemi hallgatói látogatottság következtében.

A hosszabb lélegzetű, általában frásban adott tájékoztatással foglalkozó Bibliográfiai Osztály az akadémiai és egyéb belföldi és külföldi kéréseknek megfelelően adott bibliográfiai összeállításokat az érdeklődőknek, végzett irodalomkutatást, válaszolta meg a feltett kérdéseket, illetve konzultációk formájában adott információt. A tájékoztató munkában résztvettek a különgyűjtemények is a maguk szakterületén.

Az információs szolgáltatás speciális területe a *kutatásszervezés* témakörében folyó *dokumentációs munka*, s ennek a publikációs termékeként megjelenő Kutatásszervezési Tájékoztató. A folyóirat 33. évfolyama 450 példányban jelent meg, melyből 360 példány volt az előfizetés. A folyóiratban feldolgozott ill. a megjelent anyag számszerű részleteit a VII/6. sz. táblázat összegzi. Anyagi megfontolásokról terjedelmi korlátozásra ill. a folyóirat szerkesztésével foglalkozó személyi állomány csökkentésére került sor.

Az év során megállapodás jött létre az MTA Kutatás- és Szervezelemző Intézete és az MTA Könyvtára között, hogy 1994. jan. 1-től a *Kutatásszervezési Tájékoztató* a két intézmény közös kiadásában jelenik meg, a SZKI pénzügyi támogatást nyújt.

Mint információs adattár tovább bővült az *akadémikus bibliográfia*. Az MTA belső tagjainak kurrens publikációs címanyaga 1741 tétellel gyarapodott. Az MTA Elnökségének 34/1991 sz. határozata értelmében a Könyvtár a belföldi akadémiai tagok publikációi mellett, körlevél útján bekéri a külső tagoktól is az év folyamán megjelent publikációik bibliográfiai adatait.

Számítógépes szakirodalmi információ

1993-ban a Számítógépes Adatbázisok Osztálya az MTAK IBM 9377-es gépén öt szolgáltatás-típusban végzett számítógépes szakirodalmi szolgáltatást az *Institute for Scientific Information (ISI)* Science Citation Index adatbázis alapján.

Floppy lemezre rögzített szolgáltatásként – adatbáziskezelő és konvertáló programmal együtt – 61 profil készült. Konvertáló programból 3, reprint programból 1 megrendelést elégített ki az osztály.

Az év során 6 új ASCA profil készült 168 keresőkérdéssel. Az új profilokkal együtt hetente 286 db ASCA profil futott 222 fő számára, melyekből 55 téma floppy ASCA formában jutott el a megrendelőkhöz.

Folyóirat tartalomjegyzékfigyelés keretében 347 db folyóiratot figyelttek 264 féle folyóirat közül. Ezt a szolgáltatást 48 fő vette igénybe, közülük 6 floppy lemezre rögzítve rendelte meg a szolgáltatást.

Publikációs tevékenység, ill. idézettségfigyelésre 51 fő fizetett elő 238 név esetében.

A szolgáltatások évi előfizetési árai a 2. táblázatban találhatóak. Az árak az előző évihez képest átlagosan 10%-kal emelkedtek. A heti gépi szakirodalmi szolgáltatások teljes árbevétele 1993-ban: 5 506 190 Ft.

1993-ban 292 fő vette igénybe a heti gépi szolgáltatásokat, melyek fizetőképés keresletét tovább csökkentette az 1993-ban bevezetett 25%-os ÁFA (1991: 452 fő, 1992: 362 fő, 1993: 292 fő). Főhatóságok szerinti megoszlásuk a 3. táblázatban található.

A CD-ROM adatbázis-galaxisból történő szolgáltatásokat (Agricola, Analytical Abstracts, DAO, INIS, Medline, Pascal, SCI, SSCI) mind előfizetési, mind alkalmi keresési rendszerben vették igénybe. A különböző adatbázisokat egységes áron lehetett előfizetni.

1993-ban összesen 699 óra keresési időt vettek igénybe, melyből 1,061.850,-Ft bevétel származott.

1. Előfizetők száma és a szolgáltatás típusainak megoszlása – SCI

	1992	1993	1992	1993
A. Folyóirat tartalom-jegyzék	60 fő	48 fő	482	347 db folyóirat
			388	264 fajta
B. ASCA témafigyelés	273 fő	222 fő	358	286 profil
C. Publikációs tevékenység ill. idézettség figyelés	57 fő	51 fő	317	238 név

2. Szolgáltatások előfizetési árai – SCI

A) Folyóirat tartalomjegyzék figyelés

	Évi előfizetés ár Ft + 25% ÁFA
1. Az adatbázisban feldolgozott mintegy 3.200 folyóirat,	1.200 Ft/folyóirat
2. 81 db terjedelme, megjelenési gyakorisága miatt kiemelt folyóirat esetén	1.800 - 4.320 Ft/folyóirat

B) Témafigyelés

1. A kutató személyes információs igényei alapján az Informatikai Igazgatóság gépi keresőprofilokat készít az ASCA szolgáltatás keretében. E profilokat a felhasználó igényei szerint bármikor módosítani lehet	16.080 Ft/téma
2. BIO-MIX	18.600 Ft/téma
3. ASCA-Specials	12.480 Ft/téma

C) Publikációs tevékenység-, illetve idézettség figyelés

1. Szerzők publikációs tevékenységének figyelése	1.200 Ft/név
2. Intézmények publikációs tevékenységének figyelése	3.840 Ft/intézmény
3. Szerzők idézettségének figyelése	1.200 Ft/név
4. Megadott közlemény idézettségének figyelése	780 Ft/közlemény
5. Megadott folyóirat idézettségének figyelése	6.480 Ft/folyóirat

D) Számítógépes témafigyelés floppy-lemezre rögzítve

1. ASCA-típusú szolgáltatás esetében	22.800 Ft/téma
2. Folyóiratfigyelés esetében	1.800 - 6.360 Ft/folyóirat
3. ASCA-Specials	17.680 Ft/téma
4. Konvertáló program	10.000 Ft (egyszeri alkalommal)

E) CD-ROM szakirodalmi adatbázisok

1. Alkalomszerű használat készpénzfizetés esetén	1.800 Ft/óra 1.500 Ft/óra
2. Előfizetési díjak	
– 5 óra keresés (fél évre lebontva)	7.500 Ft
– 10 óra keresés (egy évre lebontva)	13.000 Ft

3. Előfizetők főhatóság szerinti megoszlása – SCI

Főhatóság	Előfizető	
	fő	%
Népjóléti Minisztérium	98	33,6
Egyetemek	44	15,1
Kórházak	44	15,1
Egyéb intézmények	9	3,0
Egyéni előfizetők	1	0,4
MTA Kutatóintézetek	62	21,2
Művelődési Minisztérium	42	14,4
Egyetemek	35	12,0
Főiskolák, oktatási intézmények	7	2,4
Mezőgazdasági és Élelmezés- ügyi Minisztérium	46	15,7
Egyetemek	25	8,5
Kutatóintézetek	14	4,8
Egyéb intézmények	7	2,4
Különböző tárcák	44	15,1
Üzemek, vállalatok	29	9,9
Kutatóintézetek	8	2,8
Egyéb	7	2,4
Összesen:	292	100,0

4. CD-ROM adatbázisokból történt szolgáltatások

Teljesített disszertáció megrendelések	2 db	17.400.-Ft	2 fő
Előfizetett CD-ROM keresések	144 óra	193.200.-Ft	57 fő
Alkalmi CD-ROM keresések	555 óra	819.050.-Ft	149 fő
Összesen	699 óra	1.029.650.-Ft	208 fő

5. CD-ROM bemutatók, tájékoztatók

Csoportok	Alkalom	Össz. idő
Szombathelyi Tanárképző Főiskola	2	5 óra
OMIKK	1	3 óra
Kolozsvári Tanárképző	1	3.5 óra
SZTAKI	1	1 óra
ELTE hallgatók	4	16 óra
Külföldi vendégek	11	39 óra
Egyéni bemutatók	24 fő	31 óra

6. Kutatásszervezési dokumentáció

	1992	1993
a referátumokban feldolgozott dokumentumok száma	240	154
Ebből: szemlében	67	-
figyelőben	68	46
híryanagban	105	108
A bibliográfiai rovatban közzétett tételek száma	2.450	1.950
A belső munkatársak referáló tevékenysége (szerzői évben számítva)	26.5	12.0
A külső munkatársak referáló tevékenysége (szerzői évben számítva)	4.0	9.2
	30.5	21.2
Ebből a K-F-ben közétett szemle és egyéb referátum	20.5	15.2
bibliográfia	10.0	8.0
belső erőből készült idegen nyelvű anyag	0.5	-
	31.0	23.2

VIII. HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI SZOLGÁLAT

A Hálózati és Módszertani Szolgálathoz tartozó intézeti könyvtárak száma 47, 21 társadalomtudományi, 26 természettudományi profilú. Szervezeti változások: a SZTAKI két könyvtára egyesült, a Szociológiai Kutatóintézet kettéválásával létrejött a Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpontjának Könyvtára, valamint a Szociológiai Intézet Könyvtára.

Az intézeti könyvtárak összállománya 1993. dec. 31-én 1,776.168 könyvtári egységet tett ki. Az állomány részletes adatait a VIII/1. táblázat foglalja össze.

Az állománygyarapításra a társadalomtudományi könyvtárak 15,468.902 Ft-t, a természettudományi könyvtárak 106,098.290 Ft-t, összesen 121,567.192 Ft-t költöttek. Az erre vonatkozó részletes adatokat intézeti bontásban a VIII/2. táblázat adja meg.

Az intézeti könyvtárak gyarapítási munkájában ugyanazok a problémák jelentkeznek, esetenként

még kirívóbb formában, mint a központi könyvtárban. Az állománygyarapítás költsége az utóbbi években a többszörösére nőtt, ugyanakkor a gyarapodás mennyisége jelentősen csökkent. A könyveket nagyobb mértékben érintette a kényszerű csökkentés mint a folyóiratokat.

Az intézetek igénybevétele állománygyarapítási munkájukban a csere adta lehetőségeket. 1993-ban a cserepartnerek száma csökkent, 249-el volt kevesebb az előző évhez képest. Az intézeti kiadványcsere adatait a VIII/3. táblázat szemlélteti.

Az intézeti könyvtárak állományában rejlő információs érték kedvezőtlen alakulása nemcsak akadémiai, hanem országos kihatású is, amennyiben néhány intézeti könyvtár egy-egy részterületen országos feladatkört is ellát (pl. Csillagászati Kut. Int.) vagy jelentősen hozzájárul az országos információellátáshoz (pl. KFKI, SZTAKI).

Az intézeti könyvtárak olvasó- és állományforgalmára a VIII/4, a könyvtárközi kölcsönzésre a VIII/5. táblázat ad betekintést.

Az év során a HMSZ folytatta az intézeti könyvtárak látogatását. Véleményezte a könyvtárak munkáját, résztvett hat könyvtárvezető kinevezési procedurájában. Összegyűjtötte és feldolgozta az MKM és a KHS számára a tagkönyvtárak statisztikai adatait, kiadta az akadémiai intézeti könyvtárak címjegyzékét és gyűjtőkörét, az így összegyűlt és számítógépen tárolt adatokat naprakészen tartja. Továbbította az OSZK KKK-hoz a hálózati könyvtárak könyvgyarapodását jelző katalóguscédulákat (7.986 művet), a selejtező intézeti könyvtárakban gyűjteményaspasztási kérdésekben szakmai tanácsot adott, felhívta a figyelmet a könyvtárakat is érintő pályázatokra. Hét év tükrében (1985–1992) felmérést végzett az intézeti könyvtárak anyagi helyzetéről, állománygyarapodási lehetőségeiről. Közreműködött a Deutsches Bibliotheksinstitut kérdőíves felmérésben (26 akadémiai intézeti könyvtár anyagát javította, elemezte, összegezte). Figyelemmel kísérte a közalkalmazotti törvény végrehajtásában az intézeti könyvtárosok besorolását.

Az intézeti könyvtárak személyi ellátottságáról L. a VIII/6. táblázatot. A főfoglalkozású könyvtárosok közül 45 felsőfokú, 25 középfokú szakképzettségű, 26 fő szakképzettség nélküli.

1. Állomány, állománygyarapodás

Dokumentumfajta	állomány 1992. XII. 31-én	1993. évi gyarapodás	1993. évi törítés	állomány 1993. XII. 31-én
könyv	963.436	15.751	10.900	968.287
folyóirat	410.759	6.786	1.680	415.865
egyéb dokumentum	385.362	9.059	2.405	392.016
Összesen:	1 759.557	31.596	14.985	1 776.168

Állománygyarapodásra felhasznált összeg:	1992	1993
	134,812.994 Ft.	121,567.192 Ft.

2. Tagkönyvtárak állomány nagyság szerinti megoszlásban: állománygyarapításra fordított összeg, személyi ellátottság

100.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak:

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	rf.	összesen
1. Központi Fizikai Kut. Int.	194.544	24 030.462	9	3	12
2. Irodalomtudományi Intézet	154.787	491.953	5	5	10
3. Zenetudományi Intézet	147.651	623.181	3	3	6
4. Történettudományi Intézet	107.868	493.763	3	1	4
Összesen:	604.850	25 639.359	20	12	32

50.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	rf.	összesen
1. Világgazdasági K. I.	89.210	1 625.000	8	6	14
2. Néprajzi Kut.Int.	66.577	292.354	2	-	2
3. Földrajztudományi K. I.	65.668	699.947	3	-	3
4. Atommagkutató Int.	55.574	6 034.000	2	-	2
5. Matematikai Kut.Int.	54.913	7 666.196	2	3	5
Összesen:	331.942	16 317.497	17	9	26

10.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak

1. Művészettörténeti K. I.	47.278	615.230	1	1	2
2. Régészeti Intézet	45.245	453.256	2	3	5
3. Állam- és Jogtud. Int.	44.674	1 275.000	2	1	3
4. Közgazdaságtud. Intézet	43.987	2 650.423	7	2	9
5. Központi Kémiai Kut. Int.	42.884	17 923.986	3	2	5

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főogl.	rf.	összesen
6. Politikai Tud. Int.	41.094	1 238.529	2	–	2
7. Magyar Földrajzi Társ.	39.687	16.134	1	–	1
8. Regionális Kut. Közp. Dunántúli Tud. Intézet	39.648	1 270.688	3	–	3
9. Nyelvtudományi Intézet	37.920	917.786	2	2	4
10. MTA Könyvtára Lukács Arch.	36.438	93.859	3	3	6
11. SZTAKI	33.995	8 419.967	6	–	6
12. Csillagászati Kut.Int.	33.273	2 190.178	1	1	2
13. Geodéziai és Geofizikai Kut. Int.	33.093	1 608.472	2	–	2
14. Szegedi Biológiai Központ	27.746	10 200.000	4	1	5
15. Talajtani és Agro kémia Kut. Int.	25.988	2 314.440	2	1	3
16. Filozófiai Intézet	23.451	767.231	2	–	2
17. Műszaki Fizikai Kut. Int.	21.052	5 855.224	1	–	1
18. Izotópkutató Intézet	19.352	3 584.000	1	–	1
19. Pszichológiai Intézet	19.291	1 207.140	2	–	2
20. Kísérleti Orvostud. Kut. I.	19.276	3 068.809	1	2	3
21. Növényvédelmi Kut. Int.	19.164	2 273.000	1	1	2
22. Mezőgazdasági Kut. Int.	18.899	2 111.184	2	–	2
23. Regionális Kut. Közp. Alföldi Tud. Int.	15.309	304.609	1	2	3
24. Ökológiai és Botanikai K. I.	12.029	608.235	–	1	1
25. CSKI Napfiz. Obszerv.	11.167	292.446	–	4	4
26. Magyar Numizmatikai Társ.	10.830	7.999	1	–	1
Összesen:	762.770	71 267.825	53	27	80

10.000 könyvtári egységen aluli könyvtárak:

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főogl.	rf.	összesen
1. Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézete	9.096	1 959.951	1	–	1
2. Műszaki Kémiai Kut. Int.	8.817	402.299	1	1	2
3. Társ. Konfl. Kut. Közp.	8.254	426.000	1	–	1
4. Balatoni Limn. Kut. Int.	7.388	1 971.829	1	–	1
5. Állatorvostud. Kut. Int.	7.153	1 101.296	–	1	1
6. Bányászati Kémiai Kut.lab.	6.789	270.488	–	1	1
7. Természettudományi Kutatólaboratóriumok	6.524	313.222	1	–	1
8. Ipar- és Vállalatgazd. K.I.	5.828	637.656	–	1	1
9. Ökológiai és Botanikai K. I. Magyar Duna-kutató Állomás	4.465	386.827	–	2	2
10. Kutatás- és Szervezetilemező Intézet	4.351	77.245	1	–	1
11. Szociológiai Intézet	4.052	–	–	1	1
12. Természettudományi Kut. lab. Geokémiai Kutatólaboratórium	3.889	795.698	–	1	1
Összesen:	76.606	8 342.511	6	8	14

3. Nemzetközi kiadványcsere

	cserepartnernek		könyvtári egységek száma			
	száma		küldött		kapott	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Társadalomtudományi könyvtárak	1.553	1.468	14.653	18.429	5.946	6.441
Természettudományi könyvtárak	2.131	1.967	10.853	8.891	2.410	7.301
Összesen:	3.684	3.435	25.506	27.320	8.356	13.742

4. Olvasó- és állományforgalom

	beiratkozott olvasók		könyvtár látogatók		kölcsonzott dokumentumok		helyben használt dokumentumok	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Társadalomtudományi könyvtárak	2.285	2.713	35.162	39.123	54.951	42.820	98.597	119.097
Természettudományi könyvtárak	4.216	4.360	34.980	46.950	32.816	27.151	71.690	81.746
Összesen:	6.501	7.073	70.142	86.073	87.767	69.971	170.287	200.843

5. Könyvtári kölcsönzés

	dokumentumok száma			
	küldött		kapott	
	1992	1993	1992	1993
Társadalomtudományi könyvtárak	612	628	870	817
Természettudományi könyvtárak	8.980	9.364	6.801	5.472
Összesen:	9.592	9.992	7.671	6.289

6. Személyi ellátottság

	1992	1993
főfoglalkozású könyvtáros	104	96
nem főfoglalkozású könyvtáros (részmunkaidős, megbízási díjas, társadalmi munkás)	48	56
összesen	152	152
főfoglalkozású munkatársak könyvtárosi szakképzettsége:		
felsőfokú szakképzettségű	66	45
középfokú szakképzettségű	29	25
szakképzettség nélküli	9	26
Összesen	104	96

IX. AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

A Levéltár munkája az állománygyarapítás, a begyűjtött anyag feldolgozása és a levéltári kutatószolgálat köré összpontosult. Nagymértékű volt az iratállomány növekedése, átszervezések miatt több hivatali egység adta le régi iratanyagát. Az 1993. évi gyarapodás 69,12 iratfolyó méter volt, ezzel a teljes állomány 2.039,65 ifm-re növekedett. A hanganyag és fotogyűjtemény az elmúlt évben nem gyarapodott.

Az MTA Titkárságától átvett legjelentősebb irategyüttesek: Humánpolitikai Osztály – 34,56 ifm; Természettudományi Főosztály – 9,24 ifm; TMB – 6,60 ifm; valamint az intézeti anyagok közül a BATAVIA COSY 9,6 ifm anyaga.

A beérkező anyagok kurrens rendezése mellett középszintű rendezésre, feldolgozásra került sor a Természettudományi Főosztály és a TMB irataiban, továbbá megkezdődött az I. Osztály iratainak darabszintű regisztrálása.

A Levéltár ellátta a kutatószolgálati teendőket, 158 esetben nyújtott információt, kérésre 2.049 iratról készített másolatot kutatók ill. az MTA Titkársága számára.

Folytatódott az iratállomány biztonsági mikrofilmzése, közel 50.000 új felvétellel.

X. REPROGRÁFIA

1. Fototechnikai szolgáltatások

A Mikrofilmtár és Fotolaboratórium megfelelő székházbeli elhelyezése után kerülhetett sor a laboratórium technikai berendezéseinek a korszerűsítésére. Technikai fejlesztés: mikrofilmlaptároló szekrények és egy hűtőszekrény.

Az MTAK az Egyetemi Könyvtárral közösen vett részt a FEFA (Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap) pályázatán. A pályázat sikeres volt: 64.400 USD és 200.000 Ft értékben egy mikrofilmfelvevő készülék és a hozzá való anyagok beszerzése válik lehetővé 1994-ben.

A Mikrofilmtár jelentős fototechnikai szolgáltatásokkal állt a megrendelők rendelkezésére, melyeket az alábbi táblázat részletez:

Fototechnikai szolgáltatások

	1992	1993
Felvételek száma		
mikrofilm	152.490	172.330
kisfilm	397	1.265
6x6 vagy 9x12 cm felvétel	121	283
	153.008	173.878
Másolatok száma		
mikrofilm-másolat (m)	4.205	6.380
fotókópia (nagyítás) (db)	4.533	3.915
elektrosztatikus nagyítás (db)	29.387	10.346
	38.125	20.641

2. Xerox gyorsmásolat

A gyorsmásolás kiemelt munkái között szerepelt az elmúlt évben a katalógusépitással összefüggő őrlapkatalógus xeroxozása (33.823 tétel). 1993-ban összesen 240.407 db másolat készült el, 2.871 megrendelő részére. 1993 elején a xerox szolgáltatás árai emelkedtek.

A megrendelések összesített adatai:

	1992	1993
Megoszlás az előállítás technikája szerint:		
IBM II géppel készült	7.418	-
IBM III géppel készült	125.420	69.330
Infotec géppel készült	165.133	94.851
RANK Xerox 5026 géppel	634	36.280
RANK Xerox 5030 géppek	-	39.946
Összesen:	298.605 db	240.407 db

XI. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKÉRTŐI MUNKA

A Könyvtár szakirányú tevékenységéhez szervesen kapcsolódik a kutató- és szakértői munka. A munkatársak állományfeltáró, forrásfeltáró, információelméleti, tudománymetriai kutatásokat végeznek, továbbá az egyéni érdeklődéseknek megfelelően a humán-, a társadalom-, valamint a természettudományok terén fejtenek ki tudományos tevékenységet.

A kutatásra fordított erőforrások között jelentős szerepe volt a „Pro Bibliotheca” alapítványnak, s a különböző pályázatokból eredő anyagi lehetőségeknek, melyek révén az intézmény hozzá tudott járulni a munkatársak tanulmányútjainak, konferenciákra való részvételének finanszírozásához.

Az intézmény heti 8 órás munkaidőkezdéssel (2 főnek – 4 óra) kutatónapot biztosított 19 munkatársa számára.

A munkatársak jelentős szakértői tevékenységet is folytattak, résztvettek az egyetemi oktatásban

(ELTE BTK, TTK), tagjai voltak különböző szakmai társaságoknak, szerkesztőbizottságoknak. Részt vettek az országos szakirodalmi információpolitika alakítási munkálataiban (Tudománypolitikai Bizottság, Könyvtári Kamara), a TMB tevékenységében, az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság munkájában, kulturális zsűrizésben, az MTA tudományértékelési programjában, nemzetközi tudományelemzési vizsgálatokban stb. (L. XI/4.)

A kutatómunka részben intézményi szinten, kutatási programokban, részben egyéni kutatásokban ill. publikációs tevékenységben realizálódott.

1. Kutatási programok

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái

Az életrajzi lexikon kéziratának állagmegóvási, szerkesztési és publikálási munkálatait anyagilag az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások VIII/a főirány biztosította.

A kézirat állagmegóvása során 990 oldal xeroxmásolat készült el, az M és N betűs életrajzokból szerkesztésre került 12 szerzői ív, s ezzel 1993 végéig a kéziratból megszerkesztett anyag összesen 640 szerzői ív.

Megjelent a lexikon 12, 13, 14, 15. kötete *Viczián János* sajtó alá rendezésében, s ezzel a mintegy 30 kötetre becsült munka fele nyomtatásban hozzáférhetővé vált.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének javaslata alapján az MKM Fitz József-díjban részesítette a Gulyás-féle életrajzi lexikon 1992-ben megjelent 8–11. kötetét, illetve sajtó alá rendezőjét.

Scientometriai program

A kutatómunka az alábbi témák köré összpontosult:

- A hazai természettudományos alap kutatás mutatószámainak kidolgozása és folyamatos publikálása ill. azok nemzetközi viszonyítása;
- A tudományos kutatási tevékenység működési mechanizmusával kapcsolatos kvantitatív módszereket alkalmazó kutatások;
Tudományometriai módszerek valószínűségszámítási megalapozásával kapcsolatos kutatások;
- Az MTA kutatásirányítási tevékenységét szolgáló számítógépes „MTA Központi Publikációs Adatbank” karbantartása és üzemeltetése. Előkészítő munkálatok az Adatbank hálózati elérhetőségének lehetővé tételére;
- A „Scientometrics” c. nemzetközi tudományos folyóiratnak, valamint az „Impakt. Tények a tudományos alap kutatásról” c. magyar-angol nyelvű folyóiratnak a szerkesztése.
A tudományometriai tevékenység részben szerződéses alapon folyt.

2. Egyéni kutatások

Az alábbi felsorolás csak a kutatónapot élvező munkatársak témáit tartalmazza, de az egyéni kutatások ennél jóval szélesebb körben folynak. A munkatársak tudományos munkájának eredményeit teljes körben (a publikációkat, az előadásokat) a XI/3. pont tartalmazza.

Kutatónap témák:

- Abaffy Csilla: A XVI. századi magyar kódexek faksimile kiadása.
Apor Éva: A Mahmud Mirza-tanulmány előkészítése angol kiadásra.
Czékli Béla: Magyar nyelvű tárgyszójegyzék készítése.
Darabos Pál: Hamvas Béla – egy életmű fiziognómiája.
F. Csanak Dóra: Fülep Lajos levelezés (3.köt.) kiadása.
Fekete Gézáné: Az Akadémia jutalmi, alapítványi 1900-1940.
Hay Diana: Stein Aurél levelezés – feltáró munka.
Káldos János: A Kénosi-Uzoni féle unitárius egyháztörténet kiadása.
Körmendy Kinga: A XIV-XV. sz. esztergomi könyv- és könyvtári kultúra.
Mokányné Nagy Katalin: Kelet-Kárpátalja sziget-magyarságának állattartási nyelvkincse. – Técsői tájszótár.
Pálfalvi Lajos: Tény és metafora. Egy fejezet a lengyel emigráció prózairodalmából (1945–1980).
R. Marth Hildegárd: A XX. századi latinamerikai regények narratológiai vizsgálata.
Ritoók Zsigmondné: Janus Pannonius összes művei szövegkiadása.
Rozsondai Béláné: Művészi kötetstáblák meghatározása.
Szilágyi Gáborné: A XVI. századi oszmán-török vám- és pénzügyi naplók feldolgozása.
Vitályos László: Ady-levelezés kritikai kiadása.

3. Munkatársak publikációi, előadásai

Abaffy Csilla

Székelyudvarhelyi kódex. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta – –.
Bp. 1993. Nyelvtud. Társ. 783 p.

A Székelyudvarhelyi kódex. Tudományos ülészak, Székelyudvarhely, 1993. máj. 28. Előadás.

Babus Antal

Igor Safarevics: Két út egy szakadékba. Fordítás.
= Hitel, 1993. 7. 49–74. p.

u. a. Magyar Nemzet, 1993. júl. 1. (Részlet)

Bánhegyi Zsolt

A sample of foreign language books published in Hungary in 1992.
= Budapest Review of Books, 1993. 1. 45–47. p.

A selection of foreign language journals published in Hungary.

= Budapest Review of Books, 1993. 1. 47–48. p.

Bibliographia hungarica. Selected foreign-language works of linguistics 1980–1993.

= Budapest Review of Books, 1993. 2. 93–96.p.

Bibliographia hungarica. Selected dissertations from abroad 1987–1993.

= Budapest Review of Books, 1993. 3. 142-144.p.

Bíró Júlia

A detonációs hajlam mint a könyvtári állomány sajátossága. Cikkism. (Naučn. Tech. Bibl. 1992. 6.)

= Könyvtári Figyelő, 1993. 2. 314. p.

A könyvtár mint a társadalom politikai helyzetének tükré. Cikkism. (Bibliogr. 1992. 3–4.)

= Könyvtári Figyelő, 1993. 1. 116–117. p.

A NEP időszakának könyvtárai (levéltári dokumentumok alapján). Cikkism.

(Sov. Bibliotekoved. 1992. 3–4.)

= Könyvtári Figyelő, 1993. 1. 110–111. p.

A volt Állami Lenin Könyvtár – az új Orosz Nemzeti Könyvtár a XX–XXI. század mezsgyéjén.

Cikkism. (Sov. Bibliotekoved. 1992. 1.)

= Könyvtári Figyelő, 1993. 1. 130–131. p.

Az oktatási intézmények könyvtárai Oroszországban: problémák és megoldások. Cikkism.

(Biblioteka, 1992. 7–8.)

= Könyvtári Figyelő, 1993. 2. 292–293. p.

Braun Tibor

National publication bias? (Tsz. A. Schubert)

= J. Inf. Sci. 19. 75. 1993.

Transport extraction for trace element separation and preconcentration, I. Comparison with solvent extraction. (Tsz. S. Palágyi)

= Fresenius J. Anal. Chem. 345. 415–419. 1993.

u. a. II. Preconcentration of iodine from aqueous solutions.

= Fresenius J. Anal. Chem. 346. 905–908. 1993.

The image of analytical chemistry as reflected in the Analytical Abstracts database. Journal coverage, concentration and dispersion of the analytical literature. (Tsz. W. Glänzel, H. Maczelka, S. Zsindely)

= J. Chem. Inf. Comput. Sci. 33. 164–173. 1993.

A new time-invariant definition of analytical chemistry aimed at to improve the coverage of Analytical Abstracts.

= Anal. Proceedings, 30. 216–217. 1993.

A fullerének fölfedezése. (Tsz. Beck M.)

= Élet és Tudomány, 1993. 7. 195–198. p.

A futball-labdától a csövecskékig. Koromból fullerének. (Tsz. Beck M.)

= Élet és Tudomány, 1993. 8. 234–236. p.

Lags in the publication of research findings in analytical chemistry. (Tsz. H. Maczelka, S. Zsindely)

= Trends in Analytical Chemistry (TrAC), 12(8). 309–313. 1993.

Ki bírálja a bírálókat? A kutatásértékelés minőségi és mennyiségi lehetőségei. Gondolatok egy anonim bírálat kapcsán.

= Magyar Tudomány, 1993. 7. 884–886. p.

On some historical aspects of the decline of British science.

= J. Inf. Sci. 19. 401. 1993.

Műszeres analitikai módszerek használatának relatív gyakorisága a kémiai szakirodalomban.

(Tsz. Zsindely S.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 297–300. p.

Fullerenes: properties and analytical applications.

= Enc. of Analytical Science, 1–7. 1993.

Analitikai kémia az Analytical Abstracts adatbázis tükrében: az analitikai szakirodalom folyóiratai, a szakirodalom koncentrációja és szóródása. (Tsz. Glänzel W., Maczelka H., Zsindely S.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 301–315. p.

Scientometric indicators datafiles. A multidimensional, machine readable database for evaluative purposes. (Tsz. W. Glänzel, A. Schubert)

= Scientometrics, 28(2). 137–150. 1993.

Forradalom a kémiában: a fullerének felfedezése. (Tsz. Beck M.)

= Magyar Kémikusok Lapja, 1993. 8. 317–325. p.

A fullerénkutatás járványszerű terjedése.

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(5). 1993. 212–215. p.

Transport extrakció mint az analitikai célú folyadék-folyadék extrakció nemegyensúlyi változata. (Tsz. Palágyi S.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(12). 1993.

A fullerének analitikája és analitika fullerénnel.

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(12). 1993.

Darabos Pál

Hamvas Béla a Fővárosi Könyvtárban (1928–1948).

= Magyar Könyvszemle, 1993. 1. 54–72. p.

René Guénon: A keleti metafizika. (Ford., az utószót írta, az indexet összeáll. – – .)

Bp. 1993. Farkas L. K. 156 p.

Hamvas Béla, a Nyugat munkatársa. Előadás az ELTE Hamvas Béla Körében. 1993. márc. 8.

A hagyomány művészetsemlélete Hamvas Béla életművében. Előadás az ELTE Hamvas Béla Körében. 1993. máj. 18.

René Guénon és a hagyomány metafizikája. Előadás a debreceni KLT Filozófiai Tanszékén. 1993. jún. 28.

F. Csanak Dóra

Teleki József, az utazó.
= Erdélyi Múzeum, 1993. 3–4.

Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság. Előadás az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság megalakulásának 200. évfordulóján tartott konferencián. Marosvásárhely, 1993. dec. 4.

Glänzel Wolfgang

The image of analytical chemistry as reflected in the Analytical Abstracts database. Journal coverage, concentration and dispersion of the analytical literature. (Tsz. T. Braun, H. Maczelka, S. Zsindely)
= J. Chem. Inf. Comput Sci. 33. 164–173. 1993.

Analitikai kémia az Analytical Abstracts adatbázis tükrében: az analitikai szakirodalom folyóiratai, a szakirodalom koncentrációja és szóródása. (Tsz. Braun T., Maczelka H., Zsindely S.)
= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 301–315. p.

Scientometric indicators datafiles. A multidimensional, machine readable database for evaluative purposes. (Tsz. T. Braun, A. Schubert)
= Scientometrics, 28(2). 137–150. 1993.

A characterization of scientometric distributions based on harmonic means. (Tsz. A. Schubert)
= Scientometrics, 26(1). 81–96. 1993.

Vergleichende bibliometrische Untersuchungen zur Alterung und Rezeption natur- und sozialwissenschaftlicher Literatur: Grundlagenforschung, methodologische und angewandte Literatur.
= Neubauer, W., Meier, K.–H. (Eds.) Deutscher Dokumentartag 1992: Technik und Information – Markt, Medien und Methoden. Frankfurt a. M. 1993. Deut. Gesellschaft f. Dok. 583–588. p. (Tsz. U. Schöpfli)

Forschungsbewertung: Dominanz der Universitäten. Über die international am meisten beachteten Publikationen aus der alten Bundesrepublik Deutschland. (Tsz. H.–J. Czerwon)
= Deutsche Universitätszeitung, 21. 15–17. 1993.

On the statistical probability of bibliometric indicators. University of Leiden. Előadás. 1993. jún.

4th International Conference on Bibliometrics. Informetrics and Scientometrics. Berlin, 11–15 Sept. 1993. Előadások:

– A stochastic model for citation processes with applications to ageing analyses of scientific literature (Tsz. U. Schoepfli)

- What are highly cited publications? A methodological approach with applications to German papers published in the sciences 1980–1989. (Tsz. H.-J. Czerwon)
- Little scientometrics, big scientometrics and beyond? (Tsz. U. Schoepflin)

Káldos János

Ungarländische Antitrinitarier. II. György Enyedi. Baden-Baden, 1993. Valentin Koerner. 183 p.

Balázs Mihály: Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén. (Ism.)

= Irodalomtörténeti Közlemények, 1993. 414–421. p.

Az erdélyi unitárius egyház Enyedi György püspökségének idején (1592–1597). Előadás az 1568-as tordai országgyűlés emlékére rendezett nemzetközi konferencián. Bp. 1993. okt. 7.

Előadás a régi könyvek és kéziratok számítógépes feldolgozásának lehetőségeiről – ELTE Könyvtártudományi- Informatikai Tanszék postgraduális tanfolyamán.

Körmendy Kinga

A jogtudó magyar értelmiség és a Curia Romana a XVI. század elején.

= Régi és új peregrináció, külföldiek Magyarországon. Bp.–Szeged, 1993. Nemzetközi M. Fil. Társ. 170–175. p.

Megjegyzések Uzsai János kódexéhez.

= Hoffmann Edit: Régi magyar bibliofilek. Bp. 1992. 221–222. p.

Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Esztergom. Einleitung. Zur Geschichte der Sammlungen. Bp.–Wiesbaden, 1993. Akad. K.–Harraschowitz. 7–11. p. (Fragmenta et codices in bibliothecis Hungariae. II.)

A Széchenyi-iratok sorsa.

= Széchenyi. Történet- és múzeológus konferencia előadásai, Sopron, 1991. Bp. 1993. Magy. Nem. Múz. 105–112. p.

Beke Margit: Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár Battyhány gyűjteményének katalógusa. (Recenzió)

= Magyar Könyvszemle, 1993. 242–243. p.

Széchenyi István kéziratok hagyatéka az MTA Könyvtár Kézirattárában. Előadás a Széchenyi Körben. 1993. júl. 16.

Maczelka Hajnalka

Cognitive changes in Scientometrics during the 1980s, as reflected by the reference patterns of its core journal. (Tsz. A. Schubert)

= Soc. Stud. Sci. 23. 571–581. 1993.

Image of analytical chemistry as reflected in the Analytical Abstracts database. Journal coverage, concentration and dispersion of the analytical literature. (Tsz. T. Braun, W. Glänzel, S. Zsindely)
= J. Chem. Inf. Comput. Sci. 33. 164–173. 1993.

Analitikai kémia az Analytical Abstracts adatbázis tükrében. Az analitikai szakirodalom folyóiratai, a szakirodalom koncentrálódása és szóródása. (Tsz. Braun T., Glänzel W., Zsindely S.)
= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 301–315. p.

Lags in the publication of research findings in analytical chemistry. (Tsz. T. Braun, S. Zsindely)
= Trends Anal. Chem. (TrAC) 12(8). 309–313. 1993.

Marth Hilda

„que cede y peca” (Gustavo Sainz).
= Acta Litteraria, 1993. 1–2. 187–226. p.

Mokányiné Nagy Katalin

Nabludenija nad lekszikoj zsvotnovodstvta vengerszkih jazükövuh osztrovkov vosztocsnogo Zakarpata VII. Szlova, szvjazannüje sz nekotorömi iszkusztvennömi prepjatszvjiami mesajuscsimi dvizseniju domasnih zsvitnüh.
= Linguistica Uralica, 1993.2. 128-131.p.

Murányi Lajos

Könyvtáros szemmel a 44. Frankfurti Könyvvásáron.
= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 1. 26–29. p.

Egy reformkori könyvtárról – másodsor: a Fejér Megyei Olvasótársaság 1840–1846. 1, 2. rész.
= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 2. 48–50. p., 1993. 3. 56–58. p.

Adalékok Szammer Mihály nyomdász 1804. évi székesfehérvári tevékenységéhez.
= Fejér Megyei Könyvtáros, 1992. 2. 59–60. p.

Das ungarische Informations- und Dokumentationswesen nach der Wende (1990). Előadás. Berliner Arbeitskreis Information – Humboldt Egyetem, Berlin, 1993. nov. 24.

Das ungarische Bibliothekswesen 1949–1990. Előadás. Freie Universität, Berlin, Institut für Bibliothekswissenschaft. 1993. nov. 25.

Die Probleme nach der Wende: Konzepte der Erneuerung. Előadás. Freie Universität, Berlin, Institut für Bibliothekswissenschaft. 1993. nov. 25.

Vorformen der Öffentlichen Bibliotheken 1830–1848: Lesegesellschaften, Bürgerkasinos in Ungarn. Előadás. Freie Universität, Berlin, Institut für Bibliothekswesen. 1993. nov. 25.

Egyesületi könyvtárak a reformkori Fejér megyében. Előadás. Könyvtártörténeti konferencia, Székesfehérvár, 1993. dec. 6.

Ritoók Zsigmondné

La filologia latina medievale e umanistica in Ungheria.

= La filologia... nel secolo XX. Atti d. Congr. Internazionale, Roma, 1989. Roma, 1993. 9 27–934. p.

Ismét a budai nimfáról. Előadás az MTA Művészettörténeti Kutatóintézetében. 1993. jan. 26.

Poetischer Briefwechsel. Előadás. Wolfenbüttel, 1993. szept. 2.

Rózsa György

Az ENSZ információs rendszere. Készült a 480/90 sz. OTKA-pályázattal összefüggésben.

= ENSZ-Akadémia 1993. Szerk. Dérer Miklós, Bp. 1993. Magyar ENSZ Társaság. 101–114. p.

Le métier du livre dans la période de transition à nos jours en Hongrie.

= Éditions et pouvoirs. Colloque organisé par l'Association Internationale de Bibliologie, 13–16 Sept. 1993. Sherbrooke, Canada. Sherbrooke, 1993. AIB. 16 p.

A TPB melletti Szakirodalmi Információs Munkacsoportról.

= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 7. 5–8. p.

A könyvtárak és az EXPO.

= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 7. 19–21. p.

„Habent sua...” egynémely tengeren túli tapasztalat tükrében.

= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 12. 44–47. p.

A Bolyai-gyűjtemény összkiadása és az Akadémiai Könyvtár.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 359–361. p.

Néhány megfontolás a tudományelemzésről. Reflexiók Solymosi Frigyes megjegyzéseire.

(Magy. Tud. 1993. 5. szám)

= Magyar Tudomány, 1993. 10. 1259–1261. p.

A modern információs pálya és szakember szerepéről szóló FID-kötetről. (Barbie-Keiser: State of the modern information professional 1992–1993. The Hague, 1992. FID 701.

FID Occasional Paper 4.)

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 352–357. p.

Az Európa – USA közötti tudományos háborúról francia szemmel. (A Nouvel Observateur

(1993. febr. 4–10. p.) cikke nyomán.)

= Magyar Tudomány, 1993. 6. 747–749. p.

Füredi Mihály: Vitairat helyett. Gondolatok dr. Rózsa György, az MTA Könyvtárának főigazgatója

„Előterjesztéséhez”, melyet a Miniszterelnöki Hivatal Tudománypolitikai Titkárságának nyújtott be. + Rózsa György reflexiója a TMT főszerkesztőjéhez.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 352–357. p.

Austrian-Hungarian International Forum of Informatics for Social Progress. AHIFI-SP

(a follow-up of ECSSID). ECSSID E. C. Meeting, Ebenhausen, 5–8. Nov. 1993. Vitaanyag. Soksz.

Rozsondai Béláné

Eine Platte mit dem Bildnis von Calvin und Beza auf Wittenberger Einbänden für ungarische Studenten. (Tsz. Konrad von Rabenau)
= Gutenberg Jahrbuch, 1993. 324–342. p.

Beiträge zur Einbandkunde, XX: Ein bemalter Pergamenteinband aus Sopron (Ödenburg), 1790.
= Philobiblon, 1993. 4. 386–391. p.

Arnim, Manfred von: Europäische Einbandkunst aus sechs Jahrhunderten. Beispiele aus der Bibliothek O. Schäfer. Bearb. von –. (Ism.)
= Magyar Könyvszemle, 1993. 3. 367–369. p.

Előadások könyvműzeológiai témában – ELTE Könyvtártudományi-Informatikai Tanszék postgraduális tanfolyamán.

Kötéstörténeti előadások antikváriusoknak a Gutenberg Könyvkereskedelmi Szakközépiskola szervezésében.

Schubert András

National publication bias? (Tsz. T. Braun)
= J. Inf. Sci. 19. 75. 1993.

Scientometric indicators datafiles. A multidimensional, machine readable database for evaluative purposes. (Tsz. T. Braun, W. Glänzel)
= Scientometrics, 28(2). 137–150. 1993.

Cognitive changes in Scientometrics during the 1980s, as reflected by the reference patterns of its core journal. (Tsz. H. Maczelka)
= Soc. Stud. Sci. 23. 571–581. 1993.

Scientometric research at the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Előadás. Lausanne, 1993. okt.

Szilágyi Gáborné

Turkologischer Anzeiger. Bd.19. Wien. Inst. f. Orientalistik.
(közreműködés)

Vekerdí László

Bajból is megárt a sok.
= Tiszatáj, 1993. 3. 68–72. p.

Transylván paradoxonok?
= Tiszatáj, 1993. 4. 64–76. p.

Németh László élete levelekben.
= Tiszatáj, 1993. 12. 61–70. p.

Jelentés Juhász-Nagy Pál könyvéről.

= Természet Világa, 1993. 8. 346–348. p.

Galilei – jezsuiták tanítványa?

= Természet Világa, 1993. 10. 447–449. p., 1993. 11. 494–496. p.

De hol van a tavalyi hó, avagy: Jönnek „a 20-as és/vagy a 30-as évek”?

= Új Forrás, 1993. 3. 1–8. p.

Kertész András: Die Modularität der Wissenschaft. (Ism.)

= Analecta Linguistica, 1992. 1. 5–10. p.

Zsindely Sándor

The image of analytical chemistry as reflected in the Analytical Abstracts database. Journal coverage, concentration and dispersion of the analytical literature. (Tsz. T. Braun, W. Glänzel, H. Maczelka)

= J. Chem. Inf. Comput. Sci. 33. 164–173. 1993.

Analitikai kémia az Analytical Abstracts adatbázis tükrében: az analitikai szakirodalom folyóiratai, a szakirodalom koncentrálódása és szóródása. (Tsz. Braun. T., Glänzel W., Maczelka H.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 301–315. p.

Lags in the publication of research findings in analytical chemistry.

= Trends Anal. Chem. (TrAC), 12(8). 309–313. 1993. (Tsz. T. Braun, H. Maczelka)

Műszeres analitikai kémiai módszerek használatának relatív gyakorisága a kémiai szakirodalom alapján. (Tsz. Braun T.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 99(7–8). 1993. 297–300. p.

4. Munkatársak tagsága, testületi tevékenysége

Abaffy Csilla

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Apor Éva

MTA Orientalisztikai Bizottság

Kőrösi Csoma Társaság választmányi tag

Magyar–Iráni Baráti Társaság főtitkára

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Magyar Történelmi Társulat

Ókortudományi Társaság

Keleti Tanulmányok – Oriental Studies c. sorozat szerkesztője

Budapest Oriental Reprints c. sorozat szerkesztője

Balázs Péterné

Kutatásszervezési Tájékoztató felelős szerkesztője

Bánhegyi Zsolt

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Modern Filológiai Társaság

Analecta Linguistica főszerkesztője

Bíróné Vasvári Lillian

Acta Chimica Hungarica – Models in Chemistry technikai szerkesztője

Braun Tibor

MTA Kémiai Osztály, tanácskozó tag

MTA Kutatásértékelési Bizottság tagja

MTA Radiokémiai Munkabizottság

Magyar Kémikusok Egyesülete, Radioanalitikai Munkabizottság

MTA Könyvtári Bizottság

Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae Alapítvány Kuratóriumának tagja

TMB Interdiszciplináris Szakbizottság

Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség /IAEA/ konzulense, szakértője

International Union of the History and Philosophy of Science, Division of the History of Science – Executive Committee of the Commission on Publications tagja

EASE (European Association of Science Editors) tagja

Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry, Articles nemzetközi folyóirat főszerkesztője

Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry, Letters nemzetközi folyóirat főszerkesztője

Scientometrics nemzetközi folyóirat főszerkesztője

IMPAKT folyóirat főszerkesztője

Fullerene Science and Technology folyóirat főszerkesztője

Domsa Károlyné

Könyvtári és Informatikai Kamara Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat, tagozati képviselő

MTA Könyvtári Bizottság

Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae Alapítvány Kuratóriumának titkára

F. Csanak Dóra

Magyar Irodalomtörténeti Társaság

Société Internationale de 18e Siècle

Az MTA I. Osztálya Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága

Glänzel Wolfgang

Magyarországi Humboldt Egyesület tagja

Research Association for Science Communication and Information (RASCI) elnöke

Klein Ágnes

Magyar Kémikusok Egyesülete

MOTESZ Gyógyszerészeti Társaság

Kolthay Tiborné

OPAKFI Mikrofilm Szakcsoport

Körmendy Kinga

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Nemzetközi Hungarológiai Társaság

Középkortudományi Társaság

Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor szakosztály

Mokányiné Nagy Katalin

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Észt Anyanyelvi Társaság /Tartu/

Murányi Lajos

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Ritoók Zsigmondné

Ókortudományi Társaság

Magyar Filológiai Társaság

MTA I. Osztálya Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága

Rózsa György

MTA Könyvtári Bizottság

MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság

Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae Alapítvány Kuratóriumának társelnöke

TMB Szakirodalmi Informatikai Alkalmi Bizottság elnöke

Magyar ENSZ Társaság Kormányzó Tanács

Magyar UNESCO Bizottság

TPB Szakirodalmi Információs Munkacsoport

Nemzeti Kulturális Alap Bizottsága

ELTE/BTK Könyvtár Tanszék mb. előadó, c. egy. tanár

ECSSID Ex. Comm. tagja és a Bulletin főszerkesztője

Nemzetközi Bibliológiai Társaság

Alexandria és Int. Journal of Libr. and Inf. Research /Anglia/ szerk. biz.

Bolyai Alapítvány Kuratóriuma

Rozsondai Béláné

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

MTA Ókortudományi Társaság

Magyar Könyvszemle szerkesztőbizottsági tagság

Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakosztály

IFLA Section of Rare and Precious Books and Documents

Sallai Ágnes

Magyar Biológiai Társaság Állattani, Ökológiai Szakosztály

Schubert András

Acta Chimica Hungarica – Models in Chemistry szerkesztője

Scientometrics szerkesztőbizottsági tagja

IMPAKT szerkesztője

A Chinese Academy of Management Science tiszteleti tagja

A „Derek John de Solla Price Medal” 1993. évi kitüntetettje

Szakács Gyuláné

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Szilágyi Gáborné

Kőrösi Csoma Társaság

Toma Olga

IMPAKT szerkesztőbizottságának munkatársa

Vasvári Lillian

Acta Chimica Hungarica – Models in Chemistry technikai szerkesztője

Vekerdi László

Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae Alapítvány Kuratóriumának tagja

Zsindely Sándor

New Library World /Bradford, Anglia/ szerkesztőbizottságának tagja

IMPAKT szerkesztőbizottságának főmunkatársa

XII. KIADVÁNYTEVÉKENYSÉG

A kiadványtevékenység pénzügyi okokból az előző évihez képest korlátozottabb volt. Nem szenvedett azonban csorbát a sorozatok kontinuitása. Kisebb terjedelemben, de megjelentek a periodikus kiadványok is.

Külső források (támogatások): a Soros-Alapítvány révén a „Budapest Oriental Reprints” sorozat kapott anyagi támogatást, az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások (OKTK) VIII/a főiránya a Kazinczy-kötetkatalógus, a Gulyás-féle életrajzgyűjtemény, valamint a Staud-féle színháztörténeti index-kötet megjelentetéséhez járult hozzá. Anyagi forrással szolgált a „Pro Bibliotheca...” könyvtári alapítvány Kónya Sándor Akadémia-történeti munkájának kiadásához. 1993 folyamán a közös kiadású kötetek mellett, 161,2 nyomdai ív jelent meg az intézmény saját szerkesztésében és nyomásában.

A kiadványtevékenység további biztosítása érdekében, gazdaságossági megfontolásból a Könyvtár 1993. nov. 15-vel az Argumentum Könyv- és Folyóiratkiadó Kft-nek bérbeadta sokszorosító üzemét. A megkötött szerződés értelmében a bérbeadás ellentételeként az Argumentum évi 180 nyomdai ív terjedelemben biztosítja a könyvtári kiadványok nyomdai előállítását, aminek révén a Könyvtár mentesül a nyomda fenntartásának, a kiadványok nyomdai előállításának költségeitől.

1. Kiadványok bibliográfiája, nyomdai teljesítmény

Csapodi Csaba–Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt. 2. köt. K–Z. Bp. 1993. MTAK. 448 p.
(MTA Könyvtárának Közleményei. 31/106.)

Fekete Lajos: A hódoltság török levéltári forrásai nyomában.
Bp. 1993. MTAK. 487 p.
(Budapest Oriental Reprints. Ser. A. 6.)

Gergye László: Kazinczy Ferenc kéziratos hagyatéka. Bp. 1993.
MTAK. 159 p.
(MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai. 21.)

Szakértői bírálat (peer review) a tudományos kutatásban. Válogatott tanulmányok a téma szakirodalmából. Szerk. Braun Tibor és Schubert András. Bp. 1993. MTAK. 200 p.
(Informatika és Tudományelemzés. 7.)

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1992. évi beszámoló jelentése és 1993. évi programja. Szerk. Fekete Gézőné. Bp. 1993. MTAK. 61 p.

Közös kiadások:

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Sajtó alá rendezte Viczián János. Bp. 1993. MTAK–Argumentum.

12. kötet	903 p.
13. ”	886 p.
14. ”	858 p.
15. ”	926 p.

Időszaki kiadványok:

Kutatásszervezési Tájékoztató, 1993. 1, 2, 3, 4. szám

ECSSID Bulletin, Vol. 15. No. 1(47). 1993.

Impakt, 1993. 1–12. szám

INFO-Társadalomtudomány, 1993. 25. 26. szám (az MTAK és az MTA VITA alapítvány közös kiadása)

*Scientometrics, 1993. 26, 27, 28. köt. /szellemi kiadás/

A megjelent munkák nyomdai fvszáma:

/*-gal jelzett kiadvány fvszámát az adat nem tartalmazza/

	1992	1993
Összesen:	358,4 nyomdai fvszám	332,2 nyomdai fvszám
ebből:		
saját szerkesztésű és nyomású	185,9 nyomdai fvszám	161,2 nyomdai fvszám
saját szerkesztésű külső nyomású (közös kiadásban)	136,5 nyomdai fvszám	171,0 nyomdai fvszám
szellemi kiadás (Analecta Ling.)	36,0 nyomdai fvszám	-

2. 1993-ban megjelent kiadványismertetések

Futaky István–Schwamm, Kristin: Die Ungarn betreffenden Beiträge in den Göttingischen Gelehrten Anzeigen 1739–1839. Bp. 1987. MTAK. 309 p.

Ism.: Németh S. Katalin = Hungarológiai Értesítő, 1989[1993].3–4. 368. p.

Fráter Jánosné: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Bp. 1987. MTAK. 158 p.

Ism.: Monok István = Hungarológiai Értesítő, 1989[1993].3–4. 364–365. p.

F. Csanak Dóra: Egy debreceni kereskedő Nyugat-Európában. Csanak József uti levelei 1862-ből. Bp. 1987. MTAK. 78 p.

Ism.: Szajbély Mihály = Hungarológiai Értesítő, 1989[1993].3–4. 334–335. p.

Kabdebó Tamás: Blackwell küldetése. Bp. 1990. MTAK. 316 p.

Ism.: Hermann Róbert = Aetas, 1992. 1-2. 251-258. p.

Vitályos László: Ady-bibliográfia 1896–1987. Kieg. köt. Bp. 1990. MTAK. 427 p.

Ism.: Kovalovszky Miklós = Irodalomtörténeti Közlemények, 1993. 519–526. p.

„Gondolatok a könyvtárban” – „Thoughts in the library”. Szerk: Domsa Károlyné, Fekete Gézáné, Kovács Mária. Bp. 1992. MTAK. 195 p.

Ism.: Földi Tamás = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 3. 133–135. p.

Helmut Buchhart = Biblos, 1993. 1. 49. p.

Jean Plaister = Library Association Record, 1993. 4. 238. p.

AK Magazin, 1993. 1. 62. p.

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 1. 46–47. p.

Hungarian Library and Information Science Abstracts, 1993. 2. 56–59. p.

Réjtő István: Mikszáthiáda. Cikkek, tanulmányok. Bp. 1992. MTAK. 384 p.
Ism.: Nagy Miklós = Irodalomtörténeti Közlemények, 1993. 3. 449–450. p.
Nyerges András = Magyar Sajtó, 1993. máj. 24. 7. p.

Fülep Lajos levelezése. 2. köt. 1920–1930. Szerk., jegyzetekkel ellátta F. Csanak Dóra. Bp. 1992. MTAK–MTA Műv. tört. kut. csop. 629 p.
Ism.: Vöröss László = Valóság, 1993. 11. 87–97. p.
Sümegei György = Új Művészet, 1993. 6. 79–80. p.

Csapodi Csaba–Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt. 2. köt. K–Z. Bp. 1993. MTAK. 448 p.
Ism.: AK Magazin, 1993. 2. 56. p.

Fekete Lajos: A hódoltság török levéltári forrásai nyomában.
Szerk. Dávid Géza. Bp. 1993. MTAK. 484 p.
Ism.: AK Magazin, 1993. 2. 56. p.

Anderl, Erich Herbert: Scientometrics – eine Zeitschrift als Spiegel einer Disziplin. Eine Inhaltsanalyse der wissenschaftlichen Fachzeitschrift „Scientometrics“ für die Jahre 1978–1990. Diplomarbeit zur Erlangung des Magistergrades an der Grund- und Integrativ- wissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien. Wien, 1993. 122 p.

Kutatásszervezési Tájékoztató – A Kossuth Rádió „Szemle” c. műsorában rendszeresen ismerteti a folyóirat „Figyelő” rovatának egyes rezüméit, híreit.

XIII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Könyvtár sokoldalúan kapcsolódik a nemzetközi szakmai élethez, ápolja e téren hagyományait és keresi a közös érdekeken alapuló további lehetőségeket.

1. Együttműködési programok

A Könyvtár intézményi szinten részt vett az alábbi együttműködési programokban:

Európai Társadalomtudományi Információs Együttműködés (ECSSID)

Az ECSSID szerepe a 90-es évek eseményei folytán megváltozott, a továbbélésére vonatkozó elképzelések egy megváltozott tartalmú, összeurópai társadalomtudományi információs együttműködés irányába mutatnak. Rózsa György főigazgató képviselte a Könyvtárat az alábbi szakmai rendezvényeken:

- ECSSID Executive and Programme Committee Meeting, 27–28 Apr. 1993. Prague
Témája: Az ECSSID utódjaként elképzelt európai társadalomtudományi információs és dokumentációs egyesülés tervezetének megvitatása.
- ECSSID Executive Committee Meeting, 6–7 Nov. 1993. Ebenhausen (München)
Témája: az ECSSID jövője, átalakulása, az 1994. évi Németország-beli ECSSID konferencia előkészítése.

Nemzetközi Bibliológiai Társaság /AIB/

A Nemzetközi Bibliológiai Társaság magyar munkacsoportja az MTA I. Osztálya mellett működött, szervezési, kutatási, publikációs tevékenységet fejtett ki. A „science de l'écrit” szellemében foglalkozott az írás történeti, szociológiai, informatikai problémáival.

2. Külföldi tagságok

International Federation for Information and Documentation /FID/
Association Internationale de Bibliologie /AIB/
Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche /LIBER/
International Association of Oriental Librarians /IAOL/

3. Hagyományos könyvtári tevékenység – nemzetközi együttműködés

- nemzetközi kiadványcsere /L. II. fej./
- rendelés, előfizetés külföldi terjesztőknél /L. II. fej./
- nemzetközi kölcsönzés /L. V/6. fej./
- a könyvtári rendszer gépesítése, Ex Libris – Tel-Aviv /L. III. fej./
- információszolgáltatás – ISI, Philadelphia /L. VII. fej./
- bibliográfiai gyűjtőmunka – külső akadémiai tagok publikációinak bekérése, nyilvántartása /L. VII. fej./
- állományfeltárás: a Jewish National and University Library, Jerusalem és az MTAK együttműködése a Kaufmann gyűjtemény geniza-töredékeinek feldolgozásában
- nemzetközi tudományometriai együttműködés.

4. Külföldi kiküldetések, tanulmányutak

A Könyvtár munkatársainak akadémiai kiküldetéssel, könyvtári támogatással, egyéni meghívással lehetősége nyílt külföldi szakmai látogatásokra, tanulmányutakra, konferenciákon való részvételre.

A kiutazások célja részben szakmai tapasztalatszere aktuális kérdésekben, a meglévő szakmai kapcsolatok intenzitásának erősítése, részben pedig a munkatársak egyéni tudományos érdeklődésének megfelelően a különböző intézményekben a kutatómunka lehetőségének az igénybevétele.

A külföldi kiküldetések részleteit: az utazások országok szerinti megoszlását, időtartamát és a kiutazók nevét, az utazások célját, a meglátogatott intézmények felsorolását az alábbi táblázatok foglalják össze:

Külföldi kiküldetések, tanulmányutak

Ország	kiküldetési alkalmak száma	Napok száma
Ausztria	4	25
Cseh Köztársaság	1	4
Franciaország	1	25
Hollandia	1	10
Kanada	1	12
Németország	6	39
Olaszország	2	20
Qatar	1	10
Románia	2	20
Spanyolország	1	27
Svájc	1	8
Szlovénia	1	1
USA	1	5

Összesen 12 fő 23 kiküldetési alkalommal 206 napot töltött 13 különböző országban, részben akadémiai vagy más intézményi finanszírozással, részben akadémiai vagy könyvtári támogatással és külföldi meghívással.

Külföldi kiküldetések, névmutató

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás, napok száma
Braun Tibor	Ausztria, Wien	Universität Wien	előadás	meghív. 3
	Ausztria, Wien	Universität, Wien	konzultáció	meghív. 2
	Németország Frankfurt	Association for Informa- tion Science	szakmai megbeszélés	meghív. + MTA 5
	Olaszország S. Maria Imbaro	Institute of Biomedical Research	előadás	meghív. 7
	Qatar Doha	Univerty, Qatar	előadás	meghív. 10
F. Csanak Dóra	Franciaország Párizs	Bibliothèque Nationale	Az MTA- OSZK-PIM hungarica program kere- tében végzett kutatómunka	OTKA 25

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás , napok száma
Domsa Károlyné	Németország Frankfurt	Frankfurti Könyvvásár	a vásár megte- kintése	Pro Bibl. Alapítvány 5
Glänzel Wolfgang	Hollandia Leiden	Egyetem, Társadalom- tudományi Kar CWTS	előadás	Pro Bibl. Alapítvány 10
	Németország Berlin	4th Internatio- nal Conferen- ce on Biblio- metrics	előadás	meghív. 10
	Németország Berlin	KAI e. V.	Konferencia kötet szerkesz- tése	meghív. 10
Káldos János	Románia Kolozsvár	Akadémiai Könyvtár	tanulmányút	Ak. csere 6
Körmendy Kinga	Ausztria Wien	ÖNB	Az MTA- OSZK-PIM hungarica program kere- tében végzett kutatómunka	OTKA + Pro cultura 19
Marth Hildegard	Spanyolország Salamanca Barcelona	Könyvtárak	Dél-amerikai irodalom kut.	OTKA ELTE 27
Murányi Lajos	Ausztria Graz	Egyetemi Könyvtár	tanulmányút	Magyar Könyv- tárosok Egy. 1
	Németország Berlin	Freie Universitát	előadás	meghív. 5
	Szlovénia Maribor	Egyetemi Könyvtár	tanulmányút	Magy. Könyv- tárosok Egy. 1
Ritoók Zsigmondné	Románia Marosvásár- hely	Teleki Téka	Janus Pannoni- us kritikai kiadásához kutatómunka	Ak. csere 14

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás , napok száma
Rózsa György	Cseh Közt. Prága	ECSSID ülés	konf. előkészítés	MTA + meghív. 4
	Kanada Sherbrooke	Université de Sherbrooke	előadás	MTA+ meghív. 7
	Toronto	University of Toronto Library	konzultáció könyv- tárgépesítésről	meghív. 5
	Németország Ebenhausen	ECSSID ülés	részvétel és előadástartás a konferencián	MTA + meghív. 4
	USA Chicago	Northwestern University Libraries	könyv- tárrendszer ta- nulmányozása	meghív. 5
		University of Chicago Library	könyv- tárgépesítés ta- nulmányozása	
Rozsondai Béliáné	Olaszország Roma Modena Milano	Könyvtárak	kutatómunka	CNR egyezm. 13
Schubert András	Svájc Lausanne	Lausanne-i Egyetem Könyvtára (Dorigny)	előadás	Pro Bibl. Alapítvány 8

5. Külföldi látogatók

A Könyvtár gyűjteményei, szakmai tevékenysége nemzetközi érdeklődésre tartottak számot. Rendszeresen fogadta a Könyvtár az állományában kutatni kívánókat, valamint a Könyvtár munkája iránt érdeklődő szakembereket.

A számos látogató közül, két nemzetközileg is ismert könyvtáros szaktekintély előadás tartásával is megtisztelte az MTA Könyvtárát ill. a magyar könyvtáros szakmát.

Christine L. Borgman, a kaliforniai egyetem könyvtártudományi és információs tanszékének professzora „Reflections upon Hungarian libraries: implementation of new technologies” címmel tartott előadást. Kabdebó Tamás, a St. Patrick's College (Maynooth – Ireland) Könyvtárának igazgatója konzultációval egybekötött előadásában az MTA Könyvtárának ajándékozott, angolra fordított, kéziratban maradt magyar irodalmi antológia történetével, tartalmával, kudarcával, esetleges további sorsával foglalkozott. Mindkét előadást élénk érdeklődés fogadta.

XIV. ALAPÍTVÁNY

Az Alapítvány kuratóriumának tagjai:

Elnök:	Ujfalussy József, akadémikus
Társelnök:	Rózsa György, c. egy. tanár, az MTAK főigazgatója
Titkár:	Domsa Károlyné, az MTAK ügyvezető főigazgatóhelyettese
Tagjai:	Németh G. Béla, akadémikus
	Enyedi György, akadémikus
	Beck Mihály, akadémikus
	Bartha Árpád, a Magyar Külker. Bank vezérigazgatója
	Kara György, az irod.tud. doktora
	Fülöp Géza, az irod.tud. kandidátusa
	Braun Tibor, c. egy. tanár,
	az MTAK informatikai főigazgatóhelyettese
	Vekerdi László, az MTAK tudományos tanácsadója

A „Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae” alapítvány anyagi hozzájárulásával lehetőséget nyújtott olyan programok megvalósításához, amelyeket a költségvetési keret nem vagy csak részben tudott volna finanszírozni.

A kuratórium döntése alapján az alapítványi pénz kamatainak felhasználásával sikerült támogatást nyújtani a könyvtárgépesítési program gépi hátterének a kialakításához, levelezés (Bibó István) ill. iratanyag (Baráth István) megvásárlásához, restaurálási munkákhoz (Bertha-album c. gyűjtemény), az intézmény kiadásában megjelenő kötet (Kónya Sándor-kötet) nyomdai előállításához, a munkatársak szakmai útjainak, konferenciákon való részvétel realizálásához. Az alapítvány tőkéje jelenleg: 8,3 millió forint.

Az alapítvány 1992 márciusában 1993. szept. 1-i határidővel pályázati felhívást tett közzé három témában:

- 1/ Stein Aurél a nemzetközi kutatásban;
- 2/ Az Akadémia hivatalos folyóiratainak kiadástörténete, elemzése;
- 3/ Változások a könyvtári tájékoztatás elméletében és gyakorlatában.

A pályázatra két dolgozat érkezett, az egyik Stein Aurél munkásságának bibliográfiáját tartalmazta, a másik az MTA II. Osztályának Közleményei c. folyóirat évfolyamaival (1950–1981) foglalkozott.

Díjazásra egyik benyújtott pályázat sem volt alkalmas, de a Stein Aurél-bibliográfia részére, megfelelő kiegészítés és átdolgozás után, publikációs lehetőséget kapott a pályázó.

XV. KÖNYVTÁR ÉS PROPAGANDA

A Könyvtár sokirányú tevékenységével, értékes állományával részese több vonatkozásban a magyar és külföldi kulturális, tudományos élet eseményeinek.

Bay Zoltán (1900–1992) hamvainak hazahozatala alkalmából a Bay Zoltán Emlékbizottság egy rendezvénysorozattal tisztelgett a Washingtonban elhunyt magyar tudós emléke előtt. E rendezvények sorába tartozott 1993 áprilisában az OMIKK székházában felállított Bay Zoltán emlékkiállítás, amelynek rendezői között szerepelt az MTA Könyvtára is. A szervezői tevékenység mellett, számos értékes dokumentummal járult hozzá az intézmény a kiállítás anyagának az összeállításához.

II. Erzsébet angol királynő akadémiai látogatása alkalmából a Könyvtár egy kisebb kiállítást rendezett, mely a gyűjtemény értékes darabjaiból való válogatással mutatta be az angol-magyar akadémiai kapcsolatok néhány mozzanatát. Továbbá említésre méltó segítséget és kiállítandó anyagot adott az intézmény Szondi Lipót magyarországi tevékenységét bemutató kiállításához is.

A bécsi televízió műsort készített a Kézirattárban Thomas Ender alkotásairól.

Az Akadémiai Könyvtár mint a Bolyai-gyűjtemény letéteményese, Rózsa György főigazgató kuratóriumi tagságán keresztül résztvett a Bolyai Alapítvány tevékenységében. Szakmai kapcsolat-tartást és érdekvédelmet jelentett az a munka, amelyet Domsa Károlyné főigazgatóhelyettes fejtett ki a Könyvtári és Informatikai Kamarában, a Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat képviselőjeként.

A Könyvtár állományáról, történetéről, tevékenységéről különböző cikkek, hírek, hivatkozások jelentek meg a sajtóban, melyeknek összeállítása a XV/1. táblázatban követhetők nyomon.

I. A Könyvtárról megjelent cikkek, tudósítások, hivatkozások

Az Akadémiai Könyvtár helyzete és szolgáltatásai.

= Az MTA 1993. évi cikluszáró (1990–1992) közgyűlés főtítkári beszámolója.

Bp. 1993. MTA. 13–15. p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.

= A Magyar Tudományos Akadémia beszámolója a CLIII. közgyűlésen,

1993. május. Bp. 1993. MTA. 215–223. p.

Az MTA Könyvtára 1992. évi tevékenysége.

= Összefoglalás a Magyar Tudományos Akadémia elmúlt évi tevékenységéről. A Magyar Tudományos Akadémia 1993. évi CLIII. rendes közgyűlésére. Bp. 1993. MTA. 200–206. p.

Solymosi Frigyes: Néhány gondolat az akadémiai kutatóhelyek teljesítményének értékeléséről.

= Magyar Tudomány, 1993. 5. 581–584. p.

Rózsa György: Néhány megfontolás a tudományelemzésről. Reflexiók Solymosi Frigyes megjegyzéseire.

= Magyar Tudomány, 1993. 10. 1259–1261. p.

Mokányné Nagy Katalin: Az akadémiai hálózat könyvtárosai szakemberek.

= Könyvtári Levelezőlap, 1993. 10. 24. p.

Fitz József-díj. [Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Új sorozat. Szerk. Viczián János. 8–11. köt. Bp. 1992. MTAK-Argumentum. c. kötet részesült a díjban].

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 372. p.

Rózsa György: A Bolyai-gyűjtemény összkiadása és az Akadémiai Könyvtár.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 359–361. p.

A sokoldalú Bolyai-örökségről.

= Akadémiai Hírek, 1993. 1. 32. p.

Nagy Ferenc: [Bolyai] Emlékezés az Akadémián.

= Élet és Tudomány, 1993. febr. 12. 212–213. p.

Szénássy Barna: Adalékok a Bolyai-díj történetéhez.

= Természet Világa, 1993. 7. 291–294. p.

Mandics György: A világt teremtető ember. [Bolyai János].

= Temesvári Új Szó, 1992. dec. 29. 1, 3. p.

- Sarkady János: Ferenczy Endre (1912–1990).
= Antik Tanulmányok, 1992. 1–2. 109–111. p.
- A Könyvtári és Informatikai Karama 1993. évi közgyűlése.
= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 7. 67. p.
- Rózsa György: A könyvtárak és az EXPO.
= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993. 7. 19–21. p.
- Füredi Mihály: Vitairat helyett. Gondolatok dr. Rózsa György, az MTA Könyvtárának főigazgatója Előterjesztéséhez, melyet a Miniszterelnöki Hivatal Tudománypolitikai Titkárságának nyújtott be (XXVII–978/1992).
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 8. 352–357. p.
- Marton Balázs-Tétényi István–Springer Ferenc: Magyarországi könyvtárak Számítógéphálózati infrastrukturális ellátása. Helyzetelemzés és fejlesztési javaslat.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1993. 9–10. 391–398. p.
- Létrejött a Nemzeti Kulturális Alap csúcskuratóriuma.
= Magyar Hírlap, 1993. dec. 10. 4. p.
Népszabadság, 1993. dec. 10. 5. p.
- Nagy Ferenc: Szent-Györgyi Albert és a magyar Nobel-díjasok.
Bp. 1993. Műsz. és Term. tud. Egy. Szöv. Kamarája. 52 p.
- Bay Zoltán levelezéséből fizikusokkal és fizikárról. Összeáll. Nagy Ferenc.
= Fizikai Szemle, 1993. 11. 462–469. p.
- Zallár Andor–Szabó Tibor: Bay Zoltán és Szent-Györgyi Albert barátsága.
= Fizikai Szemle, 1993. 11. 447–451. p.
- Horváth Tibor: Bay Zoltán a kutató, a tanár és az ipari vezető.
= Fizikai Szemle, 1993. 11. 442–443. p.
- Gergye László: Szonett a szonetről. (Kazinczy Ferenc: A „Sonetto” műzsája).
= Irodalomtörténet, 1992. 4. 680–693. p.
- Dombi Gábor: Kortörténet és irodalom. Karinthy Ferenc naplójának kiadásáról.
= Népszabadság, 1993. dec. 29. 17. p.
- Gangó Gábor: Egy kiadott-kiadatlan Eötvös-mű: Állam- és társadalombölcseleti töredékek.
= Irodalomtörténeti Közlemények, 1993. 3. 389–397. p.
- Batári Gyula: Az MTA időszak kiadványai 1834–1867-ig.
= Magyar Tudomány, 1993. 6. 766–772. p.
- Schelken Pálma: Rafaela nővér hagyatékából. Babits Mihály és Szabó Lőrinc levelei.
= Magyar Nemzet, 1993. nov. 25. 14. p.

XVI. GAZDÁLKODÁS

1. Költségvetési beszámoló

	Könyvtár és informatika	Lukács Archívum	Kutatási és egyéb feladatok	Összesen
<i>Kiadások (eFt)</i>				
Béralap	53.334	3.303	1.309	57.946
Bérjellegű kiadások	4.217	211	692	5.120
Állománygyarapítás	49.251	41	20	49.312
Készletbeszerzések	8.135	49	374	8.558
Szolgáltatások	26.295	3.199	1.698	31.192
TB járulék	22.843	1.397	362	24.602
Vásárolt ÁFA	7.795	710	753	9.258
ÁFA befizetés	1.507	9	412	1.928
Különféle kiadások	262			262
Gép, berendezés, szoftver vásárlás	1.451		1.917	3.368
Elvonások, befizetések	30			30
Vállalkozások támogatása	90		4.465	4.555
Egyesületek támogatása	5			5
Egyéb pénzbeli juttatás	16			16
Kiadások összesen:	175.231	8.919	12.002	196.152

Állománygyarapítás

Kiadványcsere	13.474
Könyv	8.219
Folyóirat	19.690
Mikrofilm	105
Régi könyv, kézirat	584
SCI mágnesszalag	6.787
CD lemezek	453
	<hr/>
	49.312

	Könyvtár és informatika	Lukács Archívum	Kutatási és egyéb feladatok	Összesen
<i>Bevételek (eFt)</i>				
Xerox	760			760
Fotó	162			162
Kötészet	68			68
Kiadvány	247	113	12	372
Tájékoztató	298			298
Impakt	221			221
CD szolgáltatás	1.062			1.062
Informatika	5.506			5.506
Egyéb	123			123
Helyiségbérlet, eszköz kölcsönzés	63			63
Kiszámlázott ÁFA	1.517	9	412	1.938
Kamatbevétel	136			136
Géptértékesítés	170	8		178
Osztalék	114			114
Intézményfinanszírozás (MTA)	147.903	5.697		153.600
Céltámogatás (MTA)	3.364	110	275	3.749
Egyéb támogatás (MTA)	461		1.375	1.836
AKA, OTKA, OKTK, IIF támogatás	12.125		7.212	19.337
Felújításra (MTA)	100	2.804		2.904
Alapítványi támogatás	933	180	150	1.263
Pénzmaradvány felhasználás	65		2.562	2.627
Bevétel összesen:	175.398	8.921	11.998	196.317
Bevétel–kiadás= tárgyévi pénzmaradvány:	167	2	-4	165

2. 1993. évi pénzügyi elszámolás feladatok szerint (eFt)

Költséghely, feladat	Nyitó pénzmarad- vány	MTA támogatás	Pályázati, Alapítványi, egyéb támogatás	Saját bevétel	ÁFA bevétel	Kiadás	Záró pénzmarad- vány
Könyvtár	315	151.628	13.025	2.136	76	152.755	14.425
Informatika		200	33	6.794	1.441	22.476	-14.008
Összesen	315	151.828	13.058	8.930	1.517	175.231	417
Lukács Archívum		8.611	180	121	9	8.919	2
XX. századi kutatás	-19	184				162	3
INFO kiadvány	1.032		150	12	1	1.192	3
Láng I. kiadásai		1.466				1.476	-10
IIF pályázat (VAX gépre)		1.652				1.549	103
IIF pályázat (online katalógus)			951		136	1.087	
Diss-adatbázis			144			144	
OKTK: Viczián J. kiadásai			466		48	514	
OKTK: Gulyás kiadv.			4.285			4.285	
OTKA: Rózsa Gy.					34	34	
OTKA: Sziklai L.			505		39	544	
AKA: Kónya S.					91	91	
AKA: Braun T.			601		45	646	
OTKA: Keleti Gy. gépvásárlás			260			260	
OTKA: Apor Éva					18	18	
Összesen	2.980	162.089	20.600	9.063	1.938	196.152	518

* ebből 12.000 eFt MTA AKA támogatás működőképesség fenntartására

** Könyvtári pénzmaradvány 417 eFt

ebből 250 cupon

167 egyéb maradvány

A MTAK 1993. évi jelentése, 7. oldalhoz

A Könyvtári Bizottság 1993. évi közgyűlésig működött. Újjáalakításáról még nincs döntés.

